

Europa. Ligeledes reagerede aktiemarkederne positivt og endte med at stige med ca. 20% i 2023. I modsætning til 2022 var der således positive afkast på både aktier og obligationer i 2023.

Kontorente

Pensionskassens kontorente har i 2023 været 3% før skat. Kontorenten er fastsat til 4% før skat for 2024.

For de få medlemmer, der fortsat har en ordning med en ubetinget garanti, er kontorenten fastsat til 2,82 % for 2024 mod 1,82% i 2023.

Medlemsservice

I 2023 har medlemsservice leveret på et stabilt, højt niveau.

Pensionskassen har haft en medlemstilvækst på 119. Der har været en øget interesse for at komme i kontakt med pensionskassen. Gennem hele året er området blevet opnormeret, ligesom der har været et stort fokus på fastholdelse, uddannelse og udvikling af medarbejdere for at sikre en høj kvalitet i både den telefoniske rådgivning og den online pensionsrådgivning. Dette arbejde fortsætter i de kommende år.

Online pensionsrådgivning er særligt eftertragtet, og konceptet er blevet videreudviklet i årets løb. Medlemstilfredsheden er høj, og pensionskassen udvider kapaciteten i 2024.

Sagsbehandlingstiden er i 2023 nedbragt på sygdomsområdet. Tilkendelse af invalidepension og bi-dragsfritagelse er blevet højere prioriteret og det aftalte niveau for ventetid er nået.

I 2023 er der ydet en større indsats for at få opdateret flere medlemmers kontaktoplysninger og samtykker. Formålet er at kunne tilbyde bedre service og rådgivning.

Tilgængeligheden er i 2023 blevet styrket med en modernisering af pka.dk, hvor de åbne sider er blevet udvidet med mere direkte information til gavn for både medlemmer og nære samarbejdspartnere, som fx de faglige organisationer.

Privat opsparing

Medlemmerne tilbydes at oprette en privat opsparing i pensionskassen som et fleksibelt supplement til arbejdsgiverordningen. Den private opsparing kan oprettes som aldersopsparing, ratepension og livsvarig alderspension. I 2023 har i alt 118 medlemmer indbetalt til en frivillig, privat opsparing.

Investeringsporteføljen

Afkast

Det samlede afkast før pensionsafkastskat i 2023 blev på 11,1%, svarende til 1.117 mio. kr.

Særligt noterede aktier, stats- og realkreditobligationer samt kreditobligationer har bidraget til det positive resultat.

Bortset fra ejendomme med et lille negativt afkast bidrager alle aktivklasser positivt til årets resultat.

Afledte finansielle instrumenter

Pensionskassen anvender i væsentligt omfang afledte finansielle instrumenter til investerings- og af-dækningsformål.

Samfundsansvar

Ansvarlighed er dybt forankret i pensionskassen og den måde, der investeres på. Som ansvarlig investor tager pensionskassen udgangspunkt i Paris-aftalens målsætning om klimaneutralitet i 2050, FN's biodiversitetskonvention, FN Global Compact, OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder, FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhverv og syv udvalgte verdensmål. Derudover er der særligt fokus på, at selskaber der investeres i, udviser ansvarlig skatteadfærd og ansvarlig vederlags- adfærd samt overholder arbejdstagerrettigheder og menneskerettigheder.

Investeringernes ansvarlighed sikres formelt af pensionskassens politikker og retningslinjer for ansvarlige investeringer, politikken for aktivt ejerskab og skattepolitikken.

Pensionskassen har besluttet at følge anbefalingerne fra Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD) for første gang for regnskabsåret 2024 i tillæg til TCFD (Taskforce on Climate-related Financial Disclosures), som har været fulgt i de senere år.

Aktivt ejerskab har længe været en vigtig del af pensionskassens arbejde med ansvarlige investeringer, idet pensionskassen har en forventning om, at positive forandringer mod mere bæredygtige forretningsmodeller bedst opnås via dialog med de selskaber, der investeres i. Dialogen har til formål at sikre selskabernes langsigtede værdiskabelse, hvorved der skabes størst mulige afkast til medlemmerne. I tilfælde af at der ikke er udsigt til, at selskaberne vil forbedre sig på sigt og forsætter med at agere i strid med pensionskassens politikker og retningslinjer for ansvarlige investeringer, vil det resultere i, at selskaberne bliver ekskluderet fra investeringsuniverset. De selskaber, der bliver ekskluderet, noteres og offentliggøres på pensionskassens hjemmeside, hvor der også findes informationer om selskaber, der er under observation samt selskaber der er dialog med.

Visse typer aktiviteter har pensionskassen valgt helt at undgå. Det drejer sig om kontroversielle våben, tobak, oliesand og kulmineselskaber. For selskaber, som bruger kul til fx forsyning, har pensionskassen en grænse på 20%. Det betyder, at hvis selskabets omsætning fra kul overstiger 20%, investeres der ikke i det, medmindre selskabet viser sig omstillingsparat og arbejder for at udfase sin kulandel.

I tillæg til at ekskludere selskaber, som vurderes ikke at være ansvarlige, benytter pensionskassen ESG-rating på alle investeringer i børsnoterede aktier, hvor porteføljen skal have ca. 15% højere ESG-rating end benchmark, dvs. det sammenlignelige markedsindeks. Formålet er at styrke pensionskassens ESG-profil uden at gå på kompromis med afkastet. Det betyder, at pensionskassen tilvælger selskaber, som har en høj ESG-rating og derfor også en mere ansvarlig forretningsmodel.

De seneste år er store grupper af investorer gået sammen i alliancer for at maksimere deres indflydelse overfor verdens største selskaber. Pensionskassen er som led i det aktive ejerskab en del af den verdensomspændende investoralliance Climate Action 100+, der består af 700 investorer. Siden 2017 har alliancen fulgt 166 af verdens mest CO₂-udledende, børsnoterede selskaber med henblik på at få dem til at omstille deres forretningsmodel, så den bringes i overensstemmelse med Paris-aftalens mål om en CO₂-neutral verden i 2050. I oktober 2023 blev første fase af initiativet afsluttet. Seneste fremskridtsrapport viser, at selskaberne fortsætter med at gøre fremskridt mht. mål for reduktion af CO₂ og rapportering af strategier. Det fremgår dog også, at ingen af selskaberne opfylder alle kriterierne i CA100+. På baggrund af fremskridt rapporten, har pensionskassen besluttet at ekskludere 25 selskaber fra initiativet og placere dem på negativlisten. Pensionskassen havde allerede 41 af de 166 selskaber ekskluderet, og har således i alt ekskluderet 66 af de 166 CA100+ selskaber.

For at sikre at selskaberne indfrier deres klima- og CO₂-reduktionsmål for 2030 og videre frem mod 2050, er det blevet besluttet, at initiativet skal fortsætte i en fase 2. Fase 2 har til formål at holde selskaberne op på den centrale målsætning om at halvere de globale CO₂-udledninger i 2030, og evalueres i 2026 og afsluttes i 2030.

Arbejdet med Climate Action 100+ går hånd i hånd med, at pensionskassen bakker op om Paris-aftalen og bestyrelsen har derfor besluttet, at pensionskassen skal være CO₂-neutral i 2050. Til det formål har pensionskassen som helhed tilsluttet sig tre investoralliancer (Glasgow Financial Alliance for Net Zero (GFANZ), IIGCC's Paris Aligned Investment Initiative inkl. Net Zero Asset Owner Commitment og det FN-støttede Net Zero Asset Owner Alliance (NZAOA)), som udvikler rammeværk for, hvordan investorer kan arbejde hen mod CO₂-neutralitet. I den forbindelse måles CO₂-udledningen fra pensionskassens investeringsportefølje og der er sat delmål for reduktion af CO₂-udledningen i 2025 og 2030. Pensionskassen har i perioden 2019-23 reduceret sit CO₂-aftryk (scope 1+2) for børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomme med 52% (læs mere om dette under 'Klimarapportering'). Som led i arbejdet for at blive CO₂-neutral, er aktivt ejerskab et centralt værktøj, da pensionskassen investerer i det globale samfund og derfor ikke kan blive CO₂-neutral uden at samfundet også arbejder for det. Pensionskassen har derfor udvidet sit fokus på at påvirke selskaber, der investeres i, og samarbejdspartnere til også at forpligte sig til at blive CO₂-neutral inden 2050.

En væsentlig drivkraft bag pensionskassens forpligtelse til at blive CO2-neutral er den risiko, der knytter sig til selskaber, som ikke er bæredygtige. Særligt risici relateret til klimaforandringer er trådt i forgrunden de senere år, og pensionskassen møder stadigt større krav til håndtering af klimarelaterede finansielle risici.

Pensionskassen har siden 2021 årligt udgivet en TCFD-rapport om klimarelaterede finansielle risici. TCFD – Taskforce on Climate-related Financial Disclosures – er et værktøj for virksomheder og investorer til at opgøre og overvåge finansielle klimarisici. I pensionskassens samlede TCFD-rapport for kalenderåret 2023 beskrives, hvordan der tages højde for finansielle klimarisici i selskabsledelse, strategi, risikostyring og nøgletal.

Bæredygtighed vil blive bedre belyst i de kommende år, ikke mindst som følge af EU's sustainable finance-dagsorden. For pensionskassen er det især disclosure- og taksonomi-forordningerne, der har stor indflydelse på rapportering og data om bæredygtighed. Disclosure-forordningen fastsætter en række oplysningskrav for både pensionskassen og investeringsproduktet. Dette omfatter bl.a. en beskrivelse af investeringernes bæredygtighed samt bæredygtighedsrisici og en række bæredygtighedsindikatorer inden for ESG. Taksonomi-forordningen er EU's bæredygtighedsleksikon, hvor investorer kan finde oplysninger om, hvilke krav der er til økonomiske aktiviteter, der er bæredygtige i EU-sammenhæng. Pensionskassen udbygger løbende oplysninger om bæredygtighed til medlemmer, på hjemmesiden og i rapporter om bæredygtighed. Det vil bl.a. indebære, at der kommer flere data om, hvordan investeringerne påvirker miljø, sociale- og ledelsesmæssige forhold. I starten vil data dog være ufuldstændige og behæftet med stor usikkerhed, da mange selskaber, der investeres i, ikke har erfaring med at oplyse ESG-data.

Den næste udfordring for selskaber og investorer bliver at indtænke biodiversitet. Sunde samfund, modstandsdygtige økonomier og selskaber i vækst er afhængige af naturen. Biodiversiteten er afgørende for økosystemers overlevelse og er under stort pres, da en stor del allerede er forsvundet. Ifølge World Economic Forum har menneskeheden således udryddet 83% af alle vilde pattedyr og halvdelen af alle planter, forårsaget alvorlige ændringer af klodens økosystemer og en million arter er i fare for udryddelse i de kommende årtier. Af disse årsager mødtes regeringer fra hele verden i Montreal, Canada i december 2022 til FN's biodiversitetskonference (COP15) for at blive enige om et nye mål, der skal vejlede den globale indsats frem til 2030 for at standse og vende tab af natur. I 2023 er en global investoralliance Nature100+ etableret, der vil have fokus på at gå i dialog med de 100 største børsnoterede selskaber om deres ambitioner og indsatser for håndtering af tab af natur og biodiversitet. Pensionskassen indgår i en gruppe af investorer, som skal drøfte og fremme tilgangen til bevarelse af biodiversitet med bl.a. Novo Nordisk. Regeringer fra hele verden mødes igen til FN's biodiversitetskonference i 2024 (COP16), hvor der gøres status for implementeringen af målsætningerne fra Montreal.

Pensionskasserne i PKA-samarbejdet arbejder strategisk mod et mål om at investere 15% af formuen i klimarelaterede² aktiver inden udgangen af 2025 og 20% inden udgangen af 2030, ligesom pensionskasserne støtter op om pensionsbranchens tilsagn om at investere yderligere 350 mia. kr. i klimarelaterede investeringer inden udgangen af 2030. I 2023 udgør de klimarelaterede investeringer 42 mia. kr., svarende til 12,7% af nettoformuen. I 2022 udgjorde de klimarelaterede investeringer 37 mia. kr., svarende til 12,6% af nettoformuen.

Ligesom for den klimarelaterede del af porteføljen har pensionskassen også en ambition for porteføljens sociale profil. Pensionskasserne i PKA-samarbejdet har en målsætning om at investere 10 mia. kr. i aktiver, der fremmer sociale forhold. Hidtil er investeret i private equity-fonde, der bl.a. har fokus på investeringer i Afrika, Latinamerika og Asien for at understøtte og udvikle socialsamfund for personer i lavindkomstgrupper, herunder fokus på at hjælpe lokalbefolkningen med at forbedre helbredstilstanden. Der investeres også i sociale ejendomme – med fokus på at understøtte stærke sociale fællesskaber for både de ældre og unge. Derudover investeres i obligationer blandt andet udstedt af Verdensbanken, som har fokus på at understøtte sundhedssystemer i udviklingslande. Investeringerne udgør

² Se Supplerende beretning for definitionen af klimarelaterede investeringer.

4 mia. kr. i 2023, sammenlignet med 6 mia. kr. i 2022. Størstedelen af faldet kan henføres til salg af sociale obligationer, mens der ikke er identificeret nye investeringer med en tilfredsstillende afkastforventning.

Risici forbundet med pensionskassens forretningsmodel

Pensionskassens forretningsmodel bygger på en overenskomstbaseret, kollektiv og solidarisk arbejdsmarkedspensionsordning. De væsentligste risici knytter sig til markedsrisici, outsourcing og cyberrisiko.

Markedsrisici

Pensionskassen udbyder et gennemsnitsrenteprodukt. Nye medlemmer optages på et betinget grundlag med en grundlagsrente på -0,75%. Pensionskassen har desuden stadig medlemmer med grundlagsrenter på 4,5%. Dette medfører en eksponering mod renterisiko, som løbende afdækkes.

Pensionskassen ønsker at levere robuste pensioner til sine medlemmer. Dette sikres ved en langsigtet investeringsstrategi, hvor målet er at opnå høje, stabile afkast på en ansvarlig måde. Et vedvarende lavt afkast på investeringsaktiverne eller store finansielle tab er en risiko mod at kunne levere robuste pensioner. Den eksponering er pensionskassens markedsrisiko. Risikoen afdækkes ved at sprede investeringerne i en række forskellige aktivklasser.

Der investeres kollektivt for medlemmerne. Eventuelle tab på investeringerne skal dækkes af kollektivet, men andelen af bonuspotentialer i pensionskassen sikrer, at eventuelle tab på de finansielle markeder ikke overvæltes på medlemmernes opsparing i de enkelte år, men at medlemmerne i stedet får tilskrevet den til enhver tid udmeldte kontorente.

Risikotagning er en forudsætning for at opnå et tilstrækkeligt afkast til at sikre robuste pensioner. Det er i den sammenhæng en væsentlig opgave for bestyrelsen at få fastlagt den ønskede risikoappetit i form af den valgte investeringsstrategi.

Pensionskassens risikoappetit er fastsat ud fra to mål. Pensionskassen måler sandsynligheden for at fastholde medlemmernes ugaranterede pensioner, og pensionskassen overholder gældende regulatoriske solvensregler. Bestyrelsen fastsætter i sin risikostyringspolitik rammer for pensionskassen i forhold til sandsynligheden for at honorere de ugaranterede pensioner. I tillæg kan solvensoverdækningen i særlige tilfælde sætte rammerne for pensionskassens risikotagning.

Forsikringsmæssige risici

Pensionskassen giver livsvarige pensioner og er således risikomæssigt eksponeret mod ændringer i den forventede levealder blandt medlemmerne.

Pensionskassen er en solidarisk ordning med invaliditetsdækning uden krav om helbredsoplysninger ved optagelse. Pensionskassen er risikomæssigt eksponeret mod udviklingen i invaliditet hos medlemmerne.

Pensionskassen overvåger udviklingen i de forsikringsmæssige risici tæt og hensætter i henhold til Finanstilsynets levetidsbenchmark.

Outsourcing

Pensionskassen anvender outsourcing i væsentligt omfang. Der er direkte outsourcing til PKA A/S, der igen har videreoutsourcet en stor del af driften til Forca A/S. Administration af ejendomsinvesteringer er outsourcet til DEAS A/S, Newsec Property Asset Management Denmark A/S samt PKA Ejendomme.

Opgaver relateret til den interne audit funktion varetages af EY.

Risikoen styres i form af kontroller og serviceleveranceaftaler.

It- & Cyberrisici

It- & cyberrelaterede risici udgør en væsentlig operationel risiko, som pensionskassen har stort fokus på.

Pensionskassen har it- & cyberrisici i forbindelse med medarbejdernes anvendelse af it-infrastrukturen. Alt arbejde forbundet med it-drift, -sikkerhed og -administration er videreoutsourcet til Forca.

Forca har implementeret sikkerhedsværn i form af tekniske værn, antivirus på pc'er og servere, overvågning af interne netværk, overvågning af internettrafik fra firewalls, scanning af al internet trafik og alle mails samt kontrol af alle driftsafviklinger.

Dataetik

I 2023 har pensionskassen haft særligt fokus på at afdække dataetik i forhold til kunstig intelligens. I processen afdækkes bl.a. medlemmernes holdning til kunstig intelligens og dataetik. Det er vurderingen, at de aktuelle dataetiske principper og retningslinjer er dækkende. Udviklingen følges fortsat tæt de kommende år.

Pensionskassens dataetiske retningslinjer samt principper findes på <https://pka.dk/om-pka/dataetik>.

Kapitalforhold

Det samlede kapitalgrundlag til dækning af solvenskapitalkrav (SCR) udgør 1.675 mio. kr. ultimo 2023 mod 1.625 mio. kr. ultimo 2022.

Solvenskravet (SCR) er opgjort efter standardmodellen. Pr. 1. januar 2023 blev SCR opgjort til 431 mio. kr. og udgør ultimo 2023 505 mio. kr.

Nøgletallet Solvensdækning i % udarbejdes alene for pensionskassen, og der udarbejdes ikke nøgletal for koncernen, da denne kun omfatter en pensionskasse. Solvensdækning i % for de sidste fem år er præsenteret i nedenstående tabel.

Solvensdækning i %

	2019	2020	2021	2022	2023
Solvensdækning i %	318	286	306	377	331

Følsomhedsanalysen er præsenteret i pensionskassens Rapport om solvens og finansiell situation (SFCR) 2023, som er tilgængelig på hjemmesiden: <https://pka.dk/beretninger-og-arsrapporter>.

Bonuspolitik

Bonuspolitik

Udgangspunktet for pensionsordningen er, at aftaleparterne har besluttet en kollektiv og solidarisk tilgang med ensartede pensioner, hvor alle medlemmerne så vidt muligt stilles ens:

- Ingen helbredsoplysninger ved optagelse
- Samme afkast, uafhængigt af optagelsestidspunkt og garantiniveau
- Samme pris for forsikringer under hensyn til alder
- Samme pris for administration

Når bonussatserne bliver fastlagt, sker det ud fra denne målsætning og ønsket om at sikre en stabil udvikling over tid i medlemmernes pensioner. Bonussatserne skal understøtte bestyrelsens fastlagte investeringsstrategi samt de lovmæssige krav til rimelighed og minimumskapital.

Medlemmerne får tilskrevet kontorenten på deres depoter. Tilskrivningen tager højde for det enkelte medlems garantiniveau og beregningsforudsætninger og sikrer på den måde rimeligheden for alle medlemmer. Renteniveauet er faldet betydeligt de seneste år – om end renten er steget betragtelig i 2022-2023 - samtidig med, at levetiden er steget. Beregningsforudsætningerne for nye aftaler er løbende justeret til denne udvikling. Nogle medlemmer har en udbetalt pension, der er beregnet på et udbetalingsgrundlag med nogle optimistiske forudsætninger til fremtidige afkast. De afkast er i den nuværende markedssituation ikke mulige at opnå fuldt ud, og disse medlemmer kan derfor fortsat forvente, at pensionen løbende bliver nedsat.

Den kollektive og solidariske tilgang betyder, at eventuelle underskud, uanset oprindelse, kan dækkes af pensionskassens reserver efter kollektive og solidariske principper. Bonuspotentialer – hensat kollektivt eller individuelt – kan fuldt ud anvendes til at dække medlemmernes andel af et underskud.

Egenkapitalen i pensionskassen ejes af medlemmerne, og resultatet tilgår i sin helhed altid medlemmerne.

Pensionskassen har i 2023 udbetalt 56 mio. kr. i tillæg til pensionerne, som er finansieret af egenkapitalen. Tillæggene er primært givet til medlemmer, som fravalgte deres høje garantiniveau ved omvalget i 2006. Pensionskassen forventer, at der i 2024 bliver udbetalt et lignende beløb fra egenkapitalen, som tillæg til pensionerne. Pensionskassens bestyrelse kan til enhver tid nedsætte eller helt fjerne tillæggene.

Hensættelser til pensionsaftaler

Hensættelserne til pensionsaftaler er i 2023 steget med 607 mio. kr. til 9.240 mio. kr.

Hensættelserne er særligt påvirket af rentetilskrivning, stigninger i renten samt opdaterede forudsætninger om invaliditet og levetid.

Usikkerhed ved indregning og måling

Ved udarbejdelsen af årsrapporten foretages en række skøn og vurderinger om fremtidige forhold, som har indflydelse på den regnskabsmæssige værdi af aktiver og forpligtelser.

De væsentligste områder omfatter de pensionsmæssige forpligtelser samt værdiansættelse af unoterede investeringer og ejendomme. Områderne er de samme som ved udarbejdelse af årsrapporten for 2022.

Ledelsen vurderer, at de anvendte forudsætninger er forsvarlige, men forbundet med en vis usikkerhed. Regnskabsmæssige skøn er beskrevet nærmere i note 1 'Anvendt regnskabspraksis'.

Regnskabsmæssige skøn er beskrevet nærmere i note 1 "Anvendt regnskabspraksis".

Administration

Pensionskassen og de tilknyttede virksomheder administreres af PKA A/S. Direktionen består af administrerende direktør Jon Steingrim Johnsen.

Direktionen, direktørkredsen, den ansvarshavende aktuar samt nøglepersonerne i henhold til kravene fra Solvens-II reglerne er alle ansat i pensionskassen.

Pensionskassekoncernen

Pensionskassens tilknyttede (100% ejede) virksomheder pr. 31. december 2023:

- Farmakonomernes Ejendomsselskab
- FarmaPension A/S

Pensionskassens ejendomsaktieselskab

Selskabet har til formål at eje og drive fast ejendom med henblik på at opnå langsigtet forrentning af den investerede kapital.

Måltal i bestyrelsen

Fra og med 2023 er det alene generalforsamlingsvalgte medlemmer af bestyrelsen, der skal medregnes ved fastsættelse af måltal for andelen af det underrepræsenterede køn i bestyrelsen.

Bestyrelsen har primo 2023 fastsat et måltal for det underrepræsenterede køn i bestyrelsen på 33%⁴.

Ved udgangen af 2023 var den kønsmæssige sammensætning blandt de generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer henholdsvis 3 kvinder (100%) og 0 mænd (0%), og måltallet for 2023 er derfor ikke opfyldt.

Med henblik på at arbejde henimod opnåelse af måltallet gøres der i forbindelse med valg til bestyrelsen på generalforsamlingen opmærksom på, at der er lovkrav om ligelig kønsfordeling under samtidig hensyntagen til, at valg til bestyrelsen sker med respekt for den demokratiske proces og spillereglerne herfor. Der har ikke været valg til bestyrelsen på generalforsamlingen i 2023. I 2024 vælges 3 bestyrelsesmedlemmer på generalforsamlingen, hvor der vil blive gjort opmærksom på lovkravet om ligelig kønsfordeling.

Måltal på øvrige ledelsesniveauer

I pensionskassen udgøres øvrige ledelsesniveauer af direktionen og de fire fagdirektører. For 2023 fastsatte bestyrelsen et måltal for det underrepræsenterede køn på pensionskassens øvrige ledelsesniveauer til 40%.

Ved udgangen af 2023 var den kønsmæssige sammensætning uændret 1 kvinde (20%) og 4 mænd (80%)⁵. Derfor er der ikke ligelig kønsmæssig fordeling, og måltallet for 2023 er ikke opfyldt.

Det bemærkes i den forbindelse, at pensionskassen er kendetegnet ved kun at have et begrænset antal ansatte. Videre har pensionskassen henlagt al administration vedr. pensions- og forsikringsadministration, investeringsforvaltning¹ samt betjening af bestyrelse og generalforsamling til PKA A/S, der danner rammen om PKA-fællesskabet. Alle medarbejdere i pensionskassen er samtidig ansat i PKA A/S. Fordelingen af mandlige og kvindelige ledere på øvrige ledelsesniveauer i PKA A/S ligger inden for lovens grænser for ligelig kønsfordeling.

Bestyrelsen i PKA A/S har valgt at fastsætte en politik for kønsdiversitet på øvrige ledelsesniveauer, selvom der ikke er et formelt krav herom, for at sikre et vedvarende fokus på kønsdiversiteten på de øvrige ledelsesniveauer under bestyrelsen.

Der arbejdes derfor i regi af PKA A/S med initiativer for at fremme og understøtte ligelig kønssammensætning blandt medarbejderne. Det drejer sig om at støtte op om aktiviteter, der både i rekrutterings- og i fastholdelsessituationer kan fremme kønsdiversiteten i PKA A/S.

Politik for kønsdiversitet på øvrige ledelsesniveauer

Da der er færre end 50 ansatte i pensionskassen, er der ikke krav om fastsættelse af en politik for kønsdiversitet på øvrige ledelsesniveauer.

⁴ Underrepræsentation i pensionskassens bestyrelse er til stede, hvis det ene køn er repræsenteret med mindre end 33,33 %, idet repræsentation på 33,33 % af det ene køn er tilnærmelsesvis ligelig kønsfordeling. Procentsatsen er baseret på, at der indgår 3 generalforsamlingsvalgte bestyrelsesmedlemmer i beregningen.

⁵ Underrepræsentation på øvrige ledelsesniveauer i pensionskassen er til stede, hvis det ene køn er repræsenteret med mindre end 40 %. Procentsatsen er baseret på, at der indgår 5 medarbejdere i beregningen.

Klimarapportering

Klimarapporteringen er en fælles branchehenstilling fra Forsikring & Pension (F&P) og en udløber af regeringens klimapartnerskab for den finansielle sektor, hvor pensionskassen sammen med resten af sektoren har forpligtet sig til at bidrage aktivt til regeringens målsætningen om, at Danmark skal reducere CO₂-udledningen med 70% inden 2030, 100% inden 2045 og i 2050 skal der fjernes flere drivhusgasser, end der udledes.

Branchehenstillingen for F&P's klimarapportering indeholder finanssektorens indsats på fire områder, der er vedtaget af finanssektorens klimapartnerskab. Den er opdelt i to dele, hvor del 1 er 'følg eller forklar', og del 2 er frivillig.

Del 1 omfatter pensionskassens indsats indenfor de fire områder, og inkluderer følgende rapportering:

- **Investeringernes CO₂-aftryk:**
 - Måling af CO₂-udledning fra den samlede beholdning af investeringsaktiver (scope 1+2), herunder aktiver der investeres på vegne af kunderne
 - Måling af CO₂-aftryk (scope 1+2). Scope 3 er fortsat en del af den frivillige del 2 - se nedenfor
- **Aktivt engagement i klimaforbedringer:**
 - Redegørelse for aktivt ejerskab
 - Opgørelse af antal dialoger om klimaforandringer udført som led i pensionskassens aktive ejerskab
 - Beskrivelse af hvorledes ejendomsinvesteringers bæredygtighed er indarbejdet i pensionskassens retningslinjer og investeringsprocesser
- **Bæredygtighed i forretningsmodeller:**
 - Beskrivelse af hvorledes Paris-aftalen er indarbejdet i pensionskassens retningslinjer og investeringsprocesser
- **Virksomhedens egne udledninger:**
 - Måling af CO₂-Scope 1 fra direkte emissioner fra virksomhedens forbrænding af egne brændsler og materialer
 - Måling af CO₂-Scope 2 fra indirekte emissioner, der stammer fra den energi, der er brugt til at producere elektricitet, fjernvarme og fjernkøling som virksomheden har købt af en 3. part til virksomhedens eget brug
 - Måling af CO₂-Scope 3 fra indirekte emissioner, der er forbundet med den værdikæde, som virksomheden indgår f.eks. indkøb og forretningsrejser, jf. uddybning i afsnit 'ESG-Hoved- og nøgletal' nedenfor
 - Måling af virksomhedens forbrug af vedvarende energiandel inden for scope 1 og 2, som beregnes på baggrund af forbrug af certificeret grøn energi

Del 2 omfatter pensionskassens indsats på yderligere frivillige initiativer og pensionskassen har valgt at rapportere på følgende af de frivillige indsatser for 2023:

- **Investeringernes CO₂-aftryk:**
 1. Måling af CO₂-udledning fra den samlede beholdning af investeringsaktiver (scope 3), herunder aktiver der investeres på vegne af kunderne
 2. Måling af CO₂-aftryk (scope 3)
- **Aktivt engagement i klimaforbedringer:**
 1. Måling af bæredygtigheds certificerede ejendomsinvesteringer opdelt i hhv. 'eksisterende byggeri' og 'nybyggeri' – begge kategorier for danske ejendomme

Læs mere om F&P's klimarapportering – branchehenstilling [her](#).

Rapportering af pensionskassens indsats på de fire områder omfatter for 2023 del 1 og dele af den frivillige del 2, jf. nedenstående tabel. Regnskabspraxis bag pensionskassens indsats inden for hvert af de fire områder forklares under tabellen. Klimarapporteringen om investeringsporteføljen på de følgende sider omfatter alle pensionskasserne i PKA-samarbejdet. PKA betyder i det følgende PKA-samarbejdet som helhed.

Klimarapportering	Enhed	Mål	2023	2022	2021	2020	2019
1. Investeringsernes CO2-aftryk							
1.1 Scope 1 og 2							
CO2-udledning fra investeringsaktiver	Tons	-	913.752	1.041.952	1.077.369	1.227.616	1.638.043
2022, før korrektion *)				1.045.209			
CO2-aftryk	Tons/mio. kr.	-29% ⁶	6,9	8,3	7,65	9,47	13,4
2022, før korrektion *)				5,8			
1.2 Scope 1, 2 og 3							
CO2-udledning fra investeringsaktiver	Tons	-	9.496.761	8.251.029	-	-	-
2022, før korrektion *)				8.384.229			
CO2-aftryk	Tons/mio. kr.	-50% ⁷	65,8	66,0	-	-	-
2022, før korrektion *)				46,2			
1.3 CO2-besparelser ved ejerskab af grøn infrastruktur	Tons	-	603.804	800.433	635.428	594.233	536.922
2. Aktivt ejerskab i klimaforbedringer							
2.1 Dialoger ifbm. aktivt ejerskab							
Egne dialoger	Stk.	-	0	0	0	0	0
Dialoger via climate action 100+ som lead/co-lead		-	0	0	0	0	0
Dialoger via ESG-ratingbureau	Stk.	-	993	851	677	583	367
Dialoger i alt	Stk.	-	993	851	677	583	367
2.2 Ejendomsinvesteringers bæredygtighed			Ejendomsinvesteringers bæredygtighed er indarbejdet i PKA's retningslinjer for ansvarlige investeringer. Læs mere om PKA's tilgang til investeringer i energieffektive ejendomme https://ansvarlige-investeringer.dk/baeredygtige-ejendomme .				
2.3 Bæredygtighedscertificerede ejendomme							
Eksisterende byggeri	%		17,7	13,0	11,9	12,5	11,9
Nybyggeri	%		100	58,7	29,6	21,3	18,8
3. Bæredygtighed i forretningsmodeller							
3.1 Tilslutning til Paris-aftalen			Tilslutning til Paris-aftalen er indarbejdet i PKA's retningslinjer for ansvarlige investeringer samt i PKA's investeringsstrategi. Der henvises til PKA's retningslinjer for ansvarlige investeringer https://ansvarlige-investeringer.dk/politiker-og-retningslinjer				
4. Virksomhedens egne udledninger⁸							
4.1 CO2-scope 1	Tons	100%	12,8	17,1	14,5	19,3	19,0
4.2 CO2-scope 2 – markedsbaseret	Tons	100%	5,5	4,8	6,2	8,0	32,9
CO2-scope 2 - lokationsbaseret	Tons	-	28,8	27,2	24,1	30,4	46,3
4.3 CO2-scope 3	Tons	100%	2.901	2.236			
4.4 Vedvarende energiandel							
- Indkøbt	%	-	46,0	41,2	40,7	38,5	31,9
- Egenproduceret	%	-	0,0	0,0	0,0	0	0

⁶ Pensionskassens 2025 CO2-reduktionsmål er -29% og inkluderer scope 1 og 2 for børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomme. Data i tabellen er derfor ekskl. infrastruktur, så data kan sammenlignes med målet. Der er påbegyndt indsamling af data for infrastruktur, der er vist særskilt nedenfor. Data for infrastruktur er for nuværende meget begrænset.

⁷ Pensionskassens CO2-reduktionsmål på -50% er for 2030 og inkluderer scope 3 for børsnoterede aktier og obligationer, derivater, ejendomme og infrastruktur. Data i tabellen er derfor inkl. infrastruktur, så data kan sammenlignes med målet. Data for infrastruktur er for nuværende meget begrænset.

⁸ Metode beskrevet nedenfor i afsnittet om ESG-Hoved- og nøgletal for egne forhold

*) Pensionskassen har identificeret en fejl i data for 2022. Fejlen opstod ved, at udledninger og aftryk for børsnoterede aktier og obligationer også indeholdt data for stats- og realkreditobligationer. Udledningerne for stats- og realkreditobligationerne er meget begrænsede, fordi der endnu ikke er fundet en retvisende måde at identificere disse data, og investeringerne i de to aktivklasser udgør en stor del af porteføljen. I tabellerne ovenfor ses det derfor, at forholdet har meget begrænset betydning for udledningerne, men relativ stor betydning for aftrykket. I kursiv er vist de tal, der fremgår af rapporten fra sidste år.

Investeringernes klimaaftryk på aktivklasser

Aktivklasse	Enhed	2023	2022
Børsnoterede aktier			
Markedsværdi af dækket aktivklasse	Mio. kr.	43.931	37.637
Dækket del af aktivklassen	%	99,6	99,2
Samlet udledning (scope 1 og 2)	Ton	289.254	338.476
CO ₂ -aftryk (scope 1 og 2)	Ton/mio. kr.	6,6	9,0
Samlet udledning (scope 1, 2 og 3)	Ton	3.502.649	2.912.240
CO ₂ -aftryk (scope 1, 2 og 3)	Ton/mio. kr.	79,7	77,4
Børsnoterede obligationer			
Markedsværdi af dækket aktivklasse	Mio. kr.	10.199	11.381
Dækket del af aktivklassen	%	86,6	87,5
Samlet udledning (scope 1 og 2)	Ton	145.040	207.991
CO ₂ -aftryk (scope 1 og 2)	Ton/mio. kr.	14,2	18,3
Samlet udledning (scope 1, 2 og 3)	Ton	1.423.800	1.443.714
CO ₂ -aftryk (scope 1, 2 og 3)	Ton/mio. kr.	139,6	126,9
Derivater			
Markedsværdi af dækket aktivklasse	Mio. kr.	57.656	51.000
Dækket del af aktivklassen	%	99,6	99,2
Samlet udledning (scope 1 og 2)	Ton	474.937	491.560
CO ₂ -aftryk (scope 1 og 2)	Ton/mio. kr.	8,2	9,6
Samlet udledning (scope 1, 2 og 3)	Ton	4.365.844	3.891.149
CO ₂ -aftryk (scope 1, 2 og 3)	Ton/mio. kr.	75,7	76,3
Direkte ejede ejendomme			
Markedsværdi af dækket aktivklasse	Mio. kr.	29.768	24.949
Dækket del af aktivklassen	%	90,8	75,5
Samlet udledning (scope 1 og 2)	Ton	4.521	3.926
CO ₂ -aftryk (scope 1 og 2)	Ton/mio. kr.	0,2	0,2
Samlet udledning (scope 1, 2 og 3)	Ton	4.521	3.926
CO ₂ -aftryk (scope 1, 2 og 3)	Ton/mio. kr.	0,2	0,2
Infrastruktur og andre uoterede investeringer			
Markedsværdi af dækket aktivklasse	Mio. kr.	9.137	-
Dækket del af aktivklassen	%	34,8	-
Samlet udledning (scope 1 og 2)	Ton	128.978	-
CO ₂ -aftryk (scope 1 og 2)	Ton/mio. kr.	14,1	-
Samlet udledning (scope 1, 2 og 3)	Ton	199.946	-
CO ₂ -aftryk (scope 1, 2 og 3)	Ton/mio. kr.	21,9	-

Tallene for aktivklasserne for 2022 er efter korrektioner.

Kommentarer til investeringsaktivernes CO₂-aftryk

Samlet set er 45% af investeringsaktiverne omfattet af opgørelsen. Datadækningen for aktivklasserne fremgår af tabellen ovenfor.

Pensionskassens 2025-delmål for CO₂-aftryksreduktion for scope 1 og 2 er 29% samlet for børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomme. 2030-delmålet for CO₂-aftryksreduktion for scope 1, 2 og 3 er 50% samlet for de fire aktivklasser samt infrastruktur.

CO2-aftrykket af investeringsaktiverne er 52% lavere i 2023 end i basisåret 2019, når der tages højde for scope 1 og 2 i de aktivklasser, som indgår i basisåret.

Pensionskassens rapportering omfatter siden 2022 også scope 3, som tegner sig for den klart største del af CO2-udslippet fra investeringerne. Det er ikke overraskende, idet scope 3 omfatter udledninger i hele værdikæden. Den ene virksomheds scope 3-udledning kan samtidig være en anden virksomheds scope 1, 2 eller 3, så en given udledning tæller sandsynligvis med i flere CO2-regnskaber.

Når CO2-udledningerne for scope 3 medtages er CO2-udledningerne steget med 13% siden 2022, med et uændret CO2-aftryk. Det er positivt, at aftrykket er stabilt, på trods af stigende udledninger. I forhold til basisåret 2019 er CO2-aftrykket dog 36% højere end i 2019. Data for scope 3-udledninger er imidlertid fortsat begrænsede og behæftet med stor usikkerhed. I 2024 vil vi følge op på, hvordan målsætningen fra 2019 blev fastsat, i forhold til udviklingen i data og metoder til at fastlægge retvisende og relevante benchmarks for scope 3.

1. Investeringernes CO2 - aftryk

Pensionskassen forpligtede sig i investeringsstrategien 2019 til Paris-aftalen, og derved at arbejde for at blive CO2-neutral inden 2050. Den 1. marts 2021 konkretiserede pensionskassen denne forpligtelse ved at tilslutte sig to globale initiativer, henholdsvis IIGCC' Paris Aligned Investment Initiative⁹ og Net Zero Asset Owner Alliance (NZAOA). Pensionskassen har endvidere forpligtet sig til at benytte F&P's klimarapportering.

Pensionskassen har i den forbindelse forpligtet sig til at indfri en række ambitioner, herunder at sætte et delmål for CO2-reduktion for 2025 og 2030 med 2019 som baseline-år samt årligt rapportere på porteføljens CO2-aftryk og CO2-udledning i ledelsesrapporten.

Pensionskassens måling af porteføljens CO2-udledning og CO2-aftryk for hhv. scope 1 og 2, samt scope 1, 2 og 3, som fremgår af tabellen under '1.1 Scope 1 og 2' og '1.2 Scope 1, 2 og 3', indeholder pr. dags dato pensionskassens beholdning for de følgende aktivklasser:

1. Børsnoterede aktier
2. Børsnoterede obligationer
3. Derivater
4. Direkte ejendomsinvesteringer
5. Infrastrukturinvesteringer, og enkelte øvrige unoterede investeringer.

Det er en udvidelse af aktivklasserne fra sidste år, hvor infrastrukturinvesteringer og andre unoterede investeringer ikke var medtaget. Pensionskassen arbejder på at skaffe CO2-data for alle unoterede investeringer såsom unoterede aktier og kreditinvesteringer.

Pensionskassen har valgt også at opgøre porteføljen af derivaters CO2-udledning og -aftryk, selvom det endnu ikke er standardpraksis. Det skyldes, at pensionskassen også benytter derivater som aktiv investering, og ikke kun som afdækningsinstrumenter (hedging). I opgørelsen er medtaget den del af derivaterne, der relaterer sig til aktive investeringer.

CO2-udledning og CO2-aftryk

CO2-udledning måler PKA's forholdsmæssige ejerandel af CO2-udledningen fra de selskaber og ejendomme PKA har investeret i.

CO2-aftrykket normaliserer CO2-udledningen i forhold til markedsværdien af PKA's investeringer i de nævnte selskaber og ejendomme.

CO2 scope 1, 2 og 3

Scope 1 er direkte udledninger fra kilder, som er kontrolleret og ejet af virksomheden.

Scope 2 er indirekte udledninger, der knytter sig til virksomhedens brug af varme og strøm.

Scope 3 dækker over indirekte udledninger, fx leverandørers CO2-udledninger.

⁹ Pensionskassen har forpligtet sig til Net Zero Asset Owner Commitment, der er en del af Paris Aligned Investment Initiative

Porteføljens CO₂-udledning og -aftryk er opgjort i overensstemmelse med 'CO₂-model for den finansielle sektor' udarbejdet af FinansDanmark og F&P, og er i overensstemmelse med EU's disclosure-forordning, TCFD, NZAOA, og IIGCC's Paris Aligned Investment Initiative's rammeværk.

1.1 Børsnoterede aktier og børsnoterede obligationer

Ved estimering af CO₂-udledning for børsnoterede aktier og børsnoterede obligationer anvendes følgende formel:

$$\text{Totale CO}_2\text{-udledninger: } \sum_i^n \left(\frac{\text{investeringsværdi}_i}{\text{selskabsværdi(EVIC)}_i} * \text{selskabets CO}_2\text{udledning}_i \right)$$

Ved estimering af CO₂-aftryk for børsnoterede aktier anvendes følgende formel:

$$\text{CO}_2\text{-aftryk: } \sum_i^n \frac{\left(\frac{\text{investeringsværdi}_i}{\text{selskabsværdi(EVIC)}_i} * \text{selskabets CO}_2\text{udledning}_i \right)}{\text{Værdi af samlede investeringer i børsnoterede aktier}}$$

Ved estimering af CO₂-aftryk for børsnoterede obligationer anvendes følgende formel:

$$\text{CO}_2\text{-aftryk: } \sum_i^n \frac{\left(\frac{\text{investeringsværdi}_i}{\text{selskabsværdi(EVIC)}_i} * \text{selskabets CO}_2\text{udledning}_i \right)}{\text{Værdi af samlede investeringer i børsnoterede obligationer}}$$

Til at måle CO₂-udledning og CO₂-aftryk af porteføljen er anvendt de mest opdaterede data fra dataleverandøren ISS. Data fra ISS blev også anvendt i 2022, hvorimod der i tidligere år er anvendt dataleverandøren MSCI.

1.2 Direkte ejendomsinvesteringer

CO₂-udledningen for ejendomme er beregnet på baggrund af energimærker. Med udgangspunkt i energimærket for de enkelte ejendomme beregnes energiforbruget for porteføljen ud fra emissionsfaktorer offentliggjort af Energistyrelsen. Boligejendomme og erhverv beregnes særskilt.

Ved estimering af CO₂-udledning for direkte ejendomsinvesteringer anvendes følgende formel:

$$\text{Totale CO}_2\text{-udledninger}^{10}: \sum_b \left(\frac{\text{investeringsværdi i bygningen}_b}{\text{ejendomsværdi}_b} * \text{bygningens CO}_2\text{udledning}_b \right)$$

Ved estimering af CO₂-aftryk for direkte ejendomsinvesteringer anvendes følgende formel:

$$\text{CO}_2\text{-aftryk: } \sum_b \frac{\left(\frac{\text{investeringsværdi i bygningen}_b}{\text{ejendomsværdi}_b} * \text{bygningens CO}_2\text{udledning}_b \right)}{\text{Værdi af samlede portefølje af direkte ejendomsinvesteringer}}$$

Beregningerne er foretaget for pensionskassens direkte ejendomsinvesteringer. Udenlandske ejendomsfonde og ejendoms lån er ikke medtaget.

1.3 CO₂-besparelser ved ejerskab af infrastruktur

Siden 2010 har pensionskassen investeret aktivt i grøn infrastruktur inden for vedvarende energi.

For en del af vores beholdning af infrastrukturinvesteringer kan vi estimere vores CO₂-besparelser.

Ved estimering af CO₂-besparelser tages udgangspunkt i investeringernes aktuelle årlige energiproduktion og pensionskassens ejerandel og lån. CO₂-besparelserne udregnes med hjælp af det internationale energiagenturs (International Energy Agency/IEA) anerkendte metode ved at benytte gennemsnitsudledninger fra ikke-vedvarende energiproduktion i landene, hvor pensionskassens aktiver er placeret. Den aktuelle konvertering (CO₂ pr. kWh) afhænger af energimixet i markedet, hvor den vedvarende energi bliver solgt. Konverteringsfaktoren hentes fra IEA.

Fra og med 2023 indgår både aktie- og lånefinansierede infrastrukturinvesteringer i opgørelsen af CO₂-besparelser. I tidligere år indgik kun aktiefinansierede infrastrukturinvesteringer.

¹⁰ [b = bygning]

Det videre arbejde med pensionskassens net zero strategi

For at kunne levere på CO₂-reduktionsmål fremadrettet, er pensionskassen afhængig af at aktivklasserne som helhed bidrager ved at reducere deres CO₂-udledning og CO₂-aftryk. Det vil ske når selskaberne, som pensionskassen investerer i, for alvor begynder at reducere deres CO₂-udledning og CO₂-aftryk. Dette forventes at ske på sigt i takt med at selskaberne selv forpligter sig til at blive CO₂-neutrale inden 2050. For direkte investeringer, som pensionskassens ejendomsinvesteringer, har pensionskassen udarbejdet egen strategi med CO₂-reducerende tiltag (se 'Ejendomsinvesteringers bæredygtighed' nedenfor).

Med det nuværende set-up for at indhente data mere systematisk forventes at der i kommende rapporter i højere grad vil kunne vise en udvikling over tid. Dog vil data fortsat være præget af tilføjelsen af flere aktivklasser (infrastruktur, private equity og andet unoteret), bedre og mere data for scope 3 og højere kvalitet af data for de børsnoterede investeringer i takt med at ESG-rapportering implementeres og modnes i virksomheder, særligt indenfor EU.

2. Aktivt engagement i klimaforbedringer

2.1 Aktivt ejerskab

Pensionskassens politik for aktivt ejerskab beskriver, hvordan der skal overvåges, føres dialog, udøves stemmerettigheder, samarbejdes med andre aktionærer, kommunikeres med relevante interessenter og for hvordan faktiske og potentielle konflikter i forbindelse med det aktive ejerskab skal håndteres. Politikken gælder for pensionskassens investeringer i børsnoterede selskaber. Via aktivt ejerskab opfordrer pensionskassen andre selskaber til at tilslutte sig til Paris-aftalens målsætninger og derved forpligte sig til at blive CO₂-neutral inden 2050 dels gennem afstemning på selskabers generalforsamlinger, dels i dialog med selskaber.

Ved udmøntning af politikken samarbejder pensionskassen med EOS at Federated Hermes (EOS). EOS udøver aktivt ejerskab, stemmer på generalforsamlinger og går i dialog med selskaber på pensionskassens vegne. Gennem EOS er der mulighed for at gå i dialog med et større antal selskaber samt maksimere indflydelsen sammen med andre investorer. Dialogerne gennem EOS rapporteres i tabellen under '2.1 dialoger ifbm. aktivt ejerskab' via 'ESG-ratingbureau', hvor det fremgår, at der i 2023 var 993 klimarelaterede dialoger på pensionskassens vegne (2022: 851 klimadialoger).

Pensionskassen deltager aktivt i investorkoalitioner bl.a. i initiativet Climate Action 100+, som taler på vegne af 700 investorer med ca. 467.000 mia. DKK under forvaltning. Herigennem overvåges og føres dialog med 166 af verdens største og mest klimabelastende selskaber. Fase 1 af initiativet blev afsluttet i efteråret 2023. På den baggrund har PKA besluttet at ekskludere 25 selskaber. Climate Action 100+ fase 2 er nu startet, hvor selskaberne skal holdes op på den centrale målsætning om at halvere de globale CO₂-udledninger i 2030.

I 2023 har pensionskassen øget sit aktive ejerskab yderligere ved at tilslutte sig Nature Action 100, der omhandler dialog med selskaber, som er særlig eksponeret for at skade biodiversitet. Desuden fortsætter Net Zero Engagement Initiative, der går ud på at bruge aktivt ejerskab som løftestang til at fremme investorenes net-zero målsætninger overfor de 100 største selskaber, som ikke er del af Climate Action100+-initiativet, men som udleder næstmest CO₂ i forhold til CA100+ selskaberne. IIGCC har også lanceret et bankinitiativ, som vil have fokus på bedre klimahåndtering i banksektoren.

2.2 Ejendomsinvesteringer

For at imødegå klimaforandringer, har pensionskassens bestyrelse vedtaget, at for nye investeringer i ejendomme og den eksisterende boligmasse skal forhold ud over de lovgivningsmæssige krav tænkes ind i projekterne, hvilket også fremgår af pensionskassens retningslinjer for ansvarlige investeringer. Derfor har pensionskassen haft en målsætning om, at den gennemsnitlige energimærkning blev opgraderet fra klasse D i 2008 til B i 2020 på hele porteføljen på ca. 1 mio. m². Dette mål er nu realiseret, og målet frem mod 2025 er, at pensionskassens ejendomme skal have et gennemsnit af energimærker mellem klasse A og B, hvilket svarer til en yderligere reduktion af ejendomsporteføljens CO₂-udledning på 50%.

2025-målet skal opnås ved bl.a. energirenovering af eksisterende ejendomme, produktion af vedvarende energi via solceller og vindturbiner, affaldshåndtering, udbredelse af biodiversitet og etablering af ladestandere til elbiler på op mod 10% af ejendommenes parkeringspladser.

2.3 Bæredygtighedscertificerede ejendomme¹¹

Måling af bæredygtighedscertificerede ejendomsinvesteringer er opdelt i hhv. 'eksisterende byggeri' og 'nybyggeri' – begge kategorier for danske ejendomme. Målepunktet opgøres som antal m², der er certificeret i henhold til en anerkendt certificeringsstandard (DGNB, BREEM, LEED, Svanemærket) i procent af antal m² i alt for hver af de to bygningskategorier. Pensionskassen har certificerede ejendomme for i alt 6 mia. kr.

3. Bæredygtighed i forretningsmodeller

Det fremgår af pensionskassens retningslinjer for ansvarlige investeringer, at pensionskassen som en del af PKA-samarbejdet bakker op om Paris-aftalen og har forpligtet sig til at være CO₂-neutral inden 2050 på linje med Paris-aftalens målsætninger (temperaturstigning må ikke overstige 1,5% grad) ved brug af bedste tilgængelige videnskabelige viden, inkl. viden fra FN's klimapanel IPCC. Retningslinjerne for ansvarlige investeringer er en integreret del af pensionskassens retningslinjer for investeringsområdet og er vedtaget af pensionskassens bestyrelse. Pensionskassens investeringsproces inkluderer fire ESG-trin:

- ESG-due diligence
- ESG-overvågning
- ESG-rapportering
- ESG-forvaltning

De fire trin har til formål at sikre implementering og overholdelse af pensionskassens retningslinjer for ansvarlige investeringer i videst muligt omfang ved indgåelse af nye investeringer.

Den årlige TCFD-rapport skal klarlægge den påvirkning, som pensionskassens samlede investeringer har på klimaet, og de risici det indebærer. Pensionskasserne i PKA-samarbejdet gør det dels for at være transparent om, hvordan klimarelaterede finansielle risici håndteres, dels fordi det er et godt værktøj til at måle, følge og nedbringe den CO₂-udledning, der knytter sig til investeringerne. Det skal hjælpe med at indfri det mål, som pensionskassen har forpligtet sig til - nemlig opnå en netto CO₂-udledning fra alle investeringerne på nul senest i 2050. Læs pensionskassens TCFD-rapport her.

Det fremgår af pensionskassens retningslinjer for ansvarlige investeringer, at pensionskassens eksterne samarbejdspartnere, som kapitalforvaltere, kreditvurderingsbureauer, revisorer, børser, proxy rådgivere og investeringskonsulenter m.v., opfordres til at sikre, at produkter og tjenester, der er tilgængelige for investorer, er i overensstemmelse med opnåelsen af global CO₂ neutralitet inden 2050.

Produktoplysninger i henhold til 'Disclosureforordningen' (SFDR)

Ifølge disclosure-forordningens delegerede retsakt skal pensionskassen for hvert produkt gøre status for, hvordan de miljømæssige og/eller sociale karakteristika er blevet fremmet.

Pensionskassen har som i 2022 valgt at opfylde kravet til periodisk offentliggørelse af oplysninger om finansielle produkter, jf. artikel 8, stk. 1, 2 og 2a, i forordning (EU) 2019/2088 og artikel 6, stk. 1, i forordning (EU) 2020/852 ved at udarbejde en supplerende beretning i tilknytning til denne årsrapport.

Det skal bemærkes, at datakvaliteten på området stadig er under udvikling og der arbejdes på at øge denne. Derfor er de data der offentliggøres behæftet med usikkerhed og offentliggøres efter bedste evne. Opgørelsesmetoderne udvikles løbende for at få et så retvisende billede som muligt. Det vil indebære, at tallene i den supplerende beretning kan ændres de kommende år, i takt med at datakvaliteten og opgørelsesmetoderne forbedres.

¹¹ Ejendommene opfylder ikke EU's taksonomiforordning for at være bæredygtige

ESG Hoved- og nøgletaloversigt

ESG-Hoved- og nøgletal er udarbejdet efter den vejledning, som FSR, Nasdaq og Finansforeningen har udarbejdet. Vejledningen og en nærmere beskrivelse af opgørelsesmetoderne kan findes på FSR's hjemmeside.

CO2-Scope 1 omfatter direkte emissioner, der stammer fra selskabets egen forbrænding af brændsler og materialer. I tallet indgår direkte emissioner fra firmabiler stillet til rådighed af selskabet.

CO2-Scope 2 omfatter de indirekte emissioner, der stammer fra den energi, der blev brugt til at producere elektricitet, fjernvarme og evt. fjernkøling, som selskabet har købt af 3. part til eget brug. CO2-Scope 2 er vist både efter den markedsbaseret og den lokationsbaseret opgørelsesmetode.

Fra i år indgår som noget nyt CO2-Scope 3 tal i opgørelsen. CO2-Scope 3 er indirekte emissioner forbundet med den værdikæde, som selskabet indgår i (f.eks. i kraft af virksomhedens indkøb). Pensionskassen baserer sin opgørelse og rapportering om klimapåvirkning på principperne fra 'Green House Gas' protokollen (GHG).

	Enhed	Mål	2023	2022	2021	2020	2019
Miljødata							
CO ₂ e, scope 1	Tons	100%	12,8	17,1	14,5	19,3	19,0
CO ₂ e, scope 2 - markedsbaseret	Tons	100%	5,5	4,8	6,2	8,0	32,9
CO ₂ e, scope 2 - lokationsbaseret	Tons	-	28,8	27,2	24,1	30,4	46,3
CO ₂ e, scope 3	Tons	100%	2.901	2.236	-	-	-
Energiforbrug	GJ		1.226	1.262	1.106	1.197	1.163
Vedvarende energiandel	%		46,0	41,2	40,7	38,5	31,9
Vandforbrug	m ³		613	586,4	344,2	644,0	463,3
Sociale data							
Fuldtidsarbejdsstyrke	FTE		93,9	89,2	83,5	71,8	70,6
Kønsdiversitet	%		49,0	50,7	50,8	44,4	45,8
Kønsdiversitet for øvrige ledelseslag	%		44,4	47,4	41,2	43,8	37,5
Lønforstel mellem køn	Gange		1,2	1,2	1,4	1,4	1,4
Medarbejderomsætningshastighed	%		8,9	7,7	10,8	10,2	18,0
Sygefravær	Dage/FTE		4,0	7,4	3,4	3,6	2,7
Fastholdelse af medlemmer	%		n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Ledelsesdata							
Bestyrelsens kønsdiversitet	%		63	63	63	63	63
Tilstedeværelse på bestyrelsesmøder	%		98	94	97	93	96
Lønforstel mellem CEO og medarbejdere	Gange		5,0	4,9	5,1	5,0	4,9

Bemærk.: FTE udtrykker antal fuldtidsansatte

Tabellen tager udgangspunkt i administrationsselskabet PKA A/S med undtagelse af ledelsesdata for bestyrelsen, som er specifikke for pensionskassen. Fuldtidsarbejdsstyrken i tabellen afviger af samme årsag til note 6 'Pensionsmæssige omkostninger'. Endelig vil der for CO2-Scope 3 også indgå pensionskassespecifikke indkøb udover PKA A/S' indkøb.

Nøgletallet for fastholdelse af medlemmer (kunder) er udeladt, da ikke er relevant i en arbejdsmarkedspensionskasse.

Forventninger til fremtiden

2023 sluttede mere positivt, end det var forventningen i starten af året. Det skyldes bl.a., at inflationen faldt i løbet af 2023. Den faldende inflation har medført stigende forventninger til nedsættelse af de korte styringsrenter i 2024, og markederne forventer i skrivende stund, at den amerikanske og europæiske centralbank sænker renterne med 1-2 %. Lavere renter vil påvirke virksomheder og forbrugere positivt og således også den globale vækst.

Lavere renter vil også understøtte en blød landing af den globale økonomi ovenpå rentestigningerne. En blød landing indebærer, at væksten falder, men uden at det giver anledning til mange konkurser og stigende arbejdsløshed.

En blød landing vil være udfordret, hvis inflationen stiger kraftigt igen. I starten af 2024 har inflationen været lidt stigende i Tyskland og USA. Det kan skyldes den lave arbejdsløshed, som giver lønpres, og dermed øger priserne. De vækstpakker USA og EU har indført, understøtter den bløde landing, men kan samtidig skabe inflation. Centralbankerne vil samtidig være omhyggelige med ikke at sænke renterne for hurtigt, så inflationen stiger igen. Den uro der i øjeblikket ses i Mellemøsten, kan også presse inflationen op, hvis olieprisen stiger kraftigt.

Geopolitisk uro og usikkerhed kan i det hele taget have stor betydning for udviklingen på de finansielle markeder og kan give betydelige udsving i afkastet på tværs af aktivklasser. Hidtil har situationen i Ukraine, Gaza og ved Det Røde Hav ikke påvirket de finansielle markeder, men en tilspidset situation kan ændre den situation, ligesom det amerikanske præsidentvalg i november også kan påvirke markederne.

Pensionskassens investeringsstrategi sikrer, at risikoen spredes på mange forskellige aktiver og er robust ift. udviklingen på de finansielle markeder.

Begivenheder efter balancedagen

Der har ikke været begivenheder efter statusdagen, som har væsentlig indflydelse på pensionskassen og koncernens økonomiske forhold.

Ledelseshverv

Direktion

Medlem	Andre ledelseshverv
Jon Steingrim Johnsen Administrerende direktør	Adm. direktør i Pensionskassernes Administration A/S Adm. direktør i PKA+Pension Forsikringsselskab A/S Adm. direktør i Pensionskassen for Sygeplejersker og Lægesekretærer Adm. direktør i Pensionskassen for Sundhedsfaglige Adm. direktør i Pensionskassen for Socialrådgivere, Socialpædagoger og Kontorpersonale Bestyrelsesformand i IIP Denmark GP ApS Bestyrelsesformand i Institutional Holding P/S Bestyrelsesformand i IIP Denmark P/S Bestyrelsesmedlem i AIP Management P/S Bestyrelsesmedlem i Ringkjøbing Landbobank. Aktieselskab Næstformand i Forca A/S Bestyrelsesformand i Komplementarselskabet PKA Ejendomme ApS Bestyrelsesformand i PKA Ejendomme P/S

Bestyrelse

Medlem	Andre ledelseshverv
Henrik Klitmøller Rasmussen Bestyrelsesformand	Bestyrelsesmedlem i AkademikerPension – Akademikernes Pensionskasse Bestyrelsesmedlem i MP Investment Management A/S Bestyrelsesformand og medlem af revisionsudvalget i PKA+Pension Forsikringsselskab A/S
Ann-Mari Damholt Grønbæk Næstformand	Bestyrelsesmedlem i Pensionskassernes Administration A/S
Peter Schjørring-Thyssen Bestyrelsesmedlem	Bestyrelsesmedlem i Apotekernes A.M.B.A Bestyrelsesmedlem i Danielsen Finans ApS Bestyrelsesmedlem i Udviklingsselskabet 040416 ApS
Jesper Gulev Larsen Bestyrelsesmedlem	Bestyrelsesformand i D.A. Invest og Udvikling A/S Bestyrelsesmedlem i PS! Improve ApS
Susanne Kure Bestyrelsesmedlem Formand for revisionsudvalget	Bestyrelsesmedlem og revisionsudvalgsformand i PKA+Pension Forsikringsselskab A/S Bestyrelsesmedlem og medlem af revisionsudvalget i Pensionskassen for Socialrådgivere, Socialpædagoger og Kontorpersonale Bestyrelsesmedlem i Investeringsselskabet af 24. februar 2015 A/S Bestyrelsesmedlem i Genan Holding A/S Bestyrelsesmedlem i PreSeed Ventures A/S Bestyrelsesmedlem i PSV DTI Management ApS Bestyrelsesmedlem UCPH Ventures A/S Bestyrelsesmedlem KommuneKredit
Susanne Engstrøm Bestyrelsesmedlem Medlem af revisionsudvalget	
Øvrige medlemmer af bestyrelsen har ingen yderligere ledelseshverv	

Ledespåtegning

Vi har dags dato behandlet og godkendt årsrapporten for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2023 for Pensionskassen for Farmakonomer.

Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed og anden relevant lovgivning.

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver og passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2023 og resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar – 31. december 2023.

Ledelsesberetningen indeholder efter vores opfattelse et retvisende billede for udviklingen i koncernens og pensionskassens aktiviteter og økonomiske forhold, årets resultater og koncernens og pensionskassens finansielle stilling samt en beskrivelse af væsentlige risici og usikkerhedsfaktorer, som koncernen henholdsvis pensionskassen kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Hellerup, den 4. marts 2024

Direktionen:

Jon Steingrim Johnsen

Administrerende direktør

Hellerup, den 4. marts 2024

Bestyrelsen:

Henrik Klitmøller Rasmussen

Formand

Ann-Mari Damholt Grønbæk

Næstformand

Birgitte Jeanette Andersen

Susanne Kure

Christine Bruun Brandborg

Jesper Gulev Larsen

Peter Schjørring-Thyssen

Susanne Engstrøm

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til medlemmerne i Pensionskassen for Farmakonomer

Konklusion

Det er vores opfattelse, at koncernregnskabet og årsregnskabet giver et retvisende billede af koncernens og pensionskassens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2023 samt af resultatet af koncernens og pensionskassens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2023 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed.

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsprotokollat til revisionsudvalget og bestyrelsen.

Hvad har vi revideret

Koncern- og årsregnskabet for Pensionskassen for Farmakonomer for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2023 omfatter resultat- og totalindkomstopgørelse, balance, egenkapital- og kapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis ("regnskabet").

Grundlag for konklusion

Vi udførte vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision (ISA) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit *Revisors ansvar for revisionen af regnskabet*.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af koncernen i overensstemmelse med International Ethics Standards Board for Accountants' internationale retningslinjer for revisorers etiske adfærd (IESBA Code) og de yderligere etiske krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i overensstemmelse med disse krav og IESBA Code.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser som omhandlet i artikel 5, stk. 1, i forordning (EU) nr. 537/2014.

Valg

Vi er valgt som revisor for Pensionskassen for Farmakonomer ved en generalforsamlingsbeslutning den 17. april 2018 med virkning for regnskabsåret 2018 for en samlet sammenhængende opgaveperiode på seks år frem til og med regnskabsåret 2023.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af regnskabet for 2023. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af regnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

<p>placering og omfang af fremtidige betalinger til medlemmerne.</p> <p>Betydelige aktuarmæssige forudsætninger omfatter rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed og omkostninger.</p> <p>Vi fokuserede på måling af pensionshensættelser, fordi det regnskabsmæssige skøn i sin natur er komplekst og påvirket af subjektivitet og dermed forbundet med høj grad af skønsmæssig usikkerhed.</p> <p>Der henvises til årsregnskabets omtale af ”Regnskabsmæssige skøn” i note 1 samt af ”Pensionshensættelser” i note 13.</p>	<p>den korrekte bestand, de anmeldte parametre samt aktuarmæssige forudsætninger.</p> <p>Vi anvendte vores egne aktuarer til at vurdere de af pensionskassen anvendte aktuarmæssige metoder og modeller samt anvendte forudsætninger og foretagne beregninger.</p> <p>Vi vurderede og udfordrede de anvendte metoder og modeller og betydelige forudsætninger i form af rentekurve til tilbagediskontering, levetider, dødelighed, invaliditet, tilbagekøbs- og fripolicesandsynlighed og omkostninger ud fra vores branchekendskab med henblik på at vurdere, om disse er i overensstemmelse med regulatoriske og regnskabsmæssige krav. Dette omfattede en vurdering af kontinuiteten i grundlaget for opgørelsen af hensættelser.</p> <p>Vi vurderede om oplysningerne om hensættelserne var passende.</p>
--	---

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed og anden relevant lovgivning.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med koncern- og årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiel virksomhed og oplysningskravene i anden relevant lovgivning. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et koncern- og årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere koncernens og pensionskassens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere koncernen eller pensionskassen, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i

Hellerup, den 4. marts 2024

PricewaterhouseCoopers

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

CVR-nr. 33 77 12 31

Per Rolf Larssen
statsautoriseret revisor
mne24822

Stefan Vastrup
statsautoriseret revisor
mne32126

Resultat- og totalindkomstopgørelse

Alle beløb i mio. kr.

	Note	Pensionskassen		Koncernen	
		2023	2022	2023	2022
Bruttomedlemsbidrag	3	193,8	199,9	193,8	199,9
Medlemsbidrag f.e.r., i alt		193,8	199,9	193,8	199,9
Indtægter fra tilknyttede virksomheder		1,5	-0,4		
Indtægter fra associerede virksomheder		-17,9	13,9	-17,9	13,9
Renteindtægter og udbytter m.v.		298,1	165,8	298,1	165,8
Kursreguleringer	4	906,8	-1.066,1	909,4	-1.066,9
Renteudgifter		-49,7	-6,9	-49,7	-6,9
Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed		-21,7	-24,1	-21,7	-24,1
Investeringsafkast, i alt		1.117,1	-917,7	1.117,1	-917,7
Pensionsafkastskat		-55,4	-11,1	-55,4	-11,1
Udbetalte ydelser		-551,0	-552,1	-551,0	-552,1
Pensionsydelse f.e.r., i alt		-551,0	-552,1	-551,0	-552,1
Ændring i pensionshensættelser f.e.r. i alt	5	-594,1	1.093,4	-594,1	1.093,4
Ændring i fortjenstmargen		0,0	0,0	0,0	0,0
Ændring i overskudskapital		-34,6	49,1	-34,6	49,1
Administrationsomkostninger		-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Pensionsmæssige driftsomkostninger f.e.r. i alt	6	-3,1	-3,1	-3,1	-3,1
Overført investeringsafkast		-72,6	141,5	-72,6	141,5
PENSIONSTEKNISK RESULTAT		0,0	0,0	0,0	0,0
Egenkapitalens investeringsafkast		82,6	-169,1	82,6	-169,1
RESULTAT FØR SKAT		82,6	-169,1	82,6	-169,1
Pensionsafkastskat for egenkapital		-10,0	27,6	-10,0	27,6
ÅRETS RESULTAT		72,6	-141,5	72,6	-141,5
ANDEN TOTALINDKOMST		0,0	0,0	0,0	0,0
ÅRETS TOTALINDKOMST		72,6	-141,5	72,6	-141,5
Realiseret resultat	7				

Årets resultat overføres til egenkapitalen.

Balance

AKTIVER

Alle beløb i mio. kr.

	Note	Pensionskassen		Koncernen	
		2023	2022	2023	2022
Investeringsejendomme og andre materielle investeringsaktiver	8	8,0	3,6	98,1	60,5
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	15	14,1	12,6		
Kapitalandele i associerede virksomheder	15	313,5	334,7	313,5	334,7
Investeringer i tilknyttede og associerede virksomheder, i alt		327,6	347,3	313,5	334,7
Kapitalandele		547,1	484,5	547,1	484,5
Investeringsforeningsandele		6.336,7	5.630,9	6.336,7	5.630,9
Obligationer		4.540,7	4.248,4	4.540,7	4.248,4
Andre udlån		750,0	726,5	750,0	726,5
Indlån i kreditinstitutter		311,1	465,5	311,6	466,0
Afledte finansielle instrumenter	9	1.192,5	1.554,6	1.192,5	1.554,6
Andre finansielle investeringsaktiver, i alt		13.678,0	13.110,4	13.678,6	13.110,9
INVESTERINGSAKTIVER I ALT	10	14.013,6	13.461,3	14.090,1	13.506,1
Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder		78,6	43,7		
Andre tilgodehavender		208,7	12,0	212,4	12,2
TILGODEHAVENDER, I ALT		287,3	55,7	212,4	12,2
Udskudte skatteaktiver		22,4	29,9	22,4	29,9
Likvide beholdninger		1,3	1,1	1,3	1,1
ANDRE AKTIVER, I ALT		23,7	31,0	23,7	31,0
Tilgodehavende renter		149,8	57,3	149,8	57,3
Andre periodeafgrænsningsposter		65,7	57,7	65,7	57,7
PERIODEAFGRÆSNINGSPOSTER, I ALT		215,5	115,0	215,5	115,0
AKTIVER I ALT		14.540,2	13.663,1	14.541,7	13.664,3
Opdeling efter værdiansættelse af investeringsaktiver og finansielle forpligtelser	10				
Sikkerhedsstillelse	11				

Balance

PASSIVER

Alle beløb i mio. kr.

	Note	Pensionskassen		Koncernen	
		2023	2022	2023	2022
Overført overskud		1.330,7	1.268,9	1.330,7	1.268,9
EGENKAPITAL, I ALT		1.330,7	1.268,9	1.330,7	1.268,9
Overskudskapital	12	464,9	432,6	464,9	432,6
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL I ALT		464,9	432,6	464,9	432,6
Pensionshensættelser	13	9.240,4	8.633,1	9.240,4	8.633,1
Fortjenstmargen på pensionshensættelser		0,0	0,0	0,0	0,0
HENSÆTTELSER TIL PENSIONSÅFTALER OG INVESTERINGSKONTRAKTER, I ALT		9.240,4	8.633,1	9.240,4	8.633,1
Gæld vedrørende afledte finansielle instrumenter	9	1.102,2	1.415,8	1.102,2	1.415,8
Gæld til kreditinstitutter		1.993,1	1.563,6	1.993,1	1.563,6
Gælde vedrørende rehverforretning		18,9	200,5	18,9	200,5
Aktuelle skatteforpligtelser		42,6	38,3	42,6	38,3
Anden gæld		346,0	109,0	347,6	110,2
GÆLD, I ALT		3.502,8	3.327,3	3.504,4	3.328,5
PERIODEAFGRÆNSNINGSPOSTER		1,3	1,2	1,3	1,2
PASSIVER I ALT		14.540,2	13.663,1	14.541,7	13.664,3
Anvendt regnskabspraksis	1				
Femårsoversigt over hoved- og nøgletal	2				
Eventualforpligtelser	14				
Nærtstående parter m.v.	15				
Risikooplysninger	16				
Specifikation af aktiver og disses afkast	17				

Egenkapital og Kapitalgrundlag

Alle beløb i mio. kr.

	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Egenkapital				
Egenkapital pr. 1. januar	1.268,9	1.410,4	1.268,9	1.410,4
Primokorrektion, overført til hensættelser	-10,8	0,0	-10,8	0,0
Overført fra disponering af årets resultat	72,6	-141,5	72,6	-141,5
Anden totalindkomst	0,0	0,0	0,0	0,0
Egenkapital i alt	1.330,7	1.268,9	1.330,7	1.268,9

	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Kapitalgrundlag				
Egenkapital	1.330,7	1.268,9	1.330,7	1.268,9
Overskudskapital	464,9	432,6	464,9	432,6
Forskel mellem solvensmæssig og regnskabsmæssige hensættelser	-123,8	-76,8	-123,8	-76,8
Kapitalgrundlag til dækning af solvenskapitalkrav i alt	1.671,9	1.624,7	1.671,9	1.624,7

Noter

Note 1

Anvendt regnskabspraksis

Årsrapporten for koncernen og pensionskassen er udarbejdet i overensstemmelse med bestemmelserne i Lov om finansiel virksomhed og Finanstilsynets Regnskabsbekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser.

Der er foretaget enkelte reklassifikationer, tilhørende noter er tilpasset hertil.

Årsrapporten præsenteres i millioner kroner (mio. kr.) med en decimal. Hvert tal afrundes hver for sig. Der kan derfor forekomme afvigelser mellem de anførte totaler og summen af de underliggende tal.

Korrektion realiseret risikoforrentning

Ved opgørelsen af den realiserede risikoforrentning skal der tages udgangspunkt i ét samlet realiseret resultat for pensionskassen.

I årsregnskaberne for 2018 – 2022 har den realiserede risikoforrentning taget udgangspunkt i de realiserede resultater for den garanterede gruppe hhv. den betingede garanterede gruppe i pensionskassen hvilket ikke har været korrekt.

Korrektionen er uvæsentlig i forhold til det samlede regnskab, og der foretages derfor en primo korrektion i årsregnskabet for 2023, hvor der tilbageføres 10,8 mio. kr. fra egenkapitalen og 2,4 mio. kr. fra de særlige bonushensættelser til de kollektive bonuspotentialer, svarende til den mindre risikoforrentning, som pensionskassen ville havde opkrævet i årene 2018 – 2022, hvis opgørelsen af den realiserede risikoforrentning havde taget udgangspunkt i ét samlet realiseret resultat for pensionskassen. Dertil er tillagt forrentning frem til ultimo 2022 via pensionskassens N1-afkast i perioden.

Ændringer i anvendt regnskabspraksis

Pensionskassen har ændret regnskabspraksis for så vidt angår indregningen af noterede finansielle instrumenter, herunder regnskabsposterne kapitalandele, investeringsforeningsandele og obligationer.

De noterede finansielle instrumenter er til og med regnskabsåret 2022 blevet indregnet på valørdagen, hvilket er ændret til indregning på handelsdagen.

Pensionskassen er på baggrund af en præcisering fra Finanstilsynet af 2. juni 2023 til Forsikring & Pension, og efter aflæggelsen af årsrapporten for 2022, blevet opmærksom på, at den regnskabsmæssige behandling af regnskabsposten 'Pensionsafkastskat' i resultatopgørelsen ikke er i overensstemmelse med ordlyden i den for 2022 gældende regnskabsbekendtgørelse §27, idet posten indeholder indregning af værdien af udskudt pensionsafkastskatteaktiv.

Finanstilsynet præciserer, at alene betalt pensionsafkastskat skal indgå i regnskabsposten 'Pensionsafkastskat', mens udskudte pensionsafkastskatteaktiver skal indgå i værdien af kontrakterne under 'Pensionshensættelser' i balancen og reguleres i resultatopgørelsen som en del af denne post.

Pensionskassen har valgt at følge Finanstilsynets præcisering for 2023.

Ændringerne i regnskabstallene for 2022 fremgår af tabel nedenfor.

Ændringer i regnskabstal 2022.

Alle beløb i mio. kr.

RESULTATOPGØRELSE	Oprindelig	Ændring	Nu
Pensionsafkastskat *	141,7	-152,7	-11,1
Ændring i pensionshensættelser f.e.r. i alt *	946,5	146,9	1.093,4
Ændring i overskudskapital *	43,2	5,9	49,1
ÅRETS RESULTAT	-141,5	0,0	-141,5
AKTIVER			
Obligationer **	4.198,6	49,8	4.248,4
Andre tilgodehavender **	1,6	10,4	12,0
Udskudte skatteaktiver *	182,6	-152,7	29,9
AKTIVER I ALT	13.755,6	-92,5	13.663,1
PASSIVER			
Overskudskapital *	438,5	-5,9	432,6
Pensionshensættelser *	8.780,0	-146,9	8.633,1
Gæld vedrørende afledte finansielle instrumenter **	1.415,8	0,0	1.415,8
Anden gæld **	48,7	60,2	109,0
PASSIVER I ALT	13.755,6	-92,5	13.663,1

* Udskudt pensionsafkastskat aktiv

** Overgang til handeldagsbogføring

Sammenligningstal i noterne er tilpasset den ændrede regnskabspraksis.

Bortset fra ovennævnte regnskabsposter, er anvendt regnskabspraksis er uændret i forhold til 2022.

Principper for fordeling af over- og underskud

Pensionskassen har i overensstemmelse med bekendtgørelse om kontributionsprincippet anmeldt princip for fordeling af årets realiserede resultat til Finanstilsynet.

Hovedprincippet er, at den del af årets realiserede resultat, der tilfalder egenkapitalen og overskudskapital, består af en forrentning svarende til investeringsafkastet før PAL-skat tillagt risikoforrentning på 0,1% for den ubetingede garanterede bestand og 0,1% for den betingede garanterede bestand, af de gennemsnitlige pensionshensættelser. Betalinger til og fra egenkapitalen fragår i egenkapitalens andel af det realiserede resultat.

Tab, der dækkes af egenkapitalen og overskudskapital, kan hentes i det efterfølgende regnskabsår fra de kollektive bonuspotentialer, hvis det er muligt. Andelene der overføres fra de kollektive bonuspotentialer i det efterfølgende regnskabsår anmeldes til Finanstilsynet.

Koncernregnskabet

Koncernregnskabet omfatter pensionskassen og tilknyttede virksomheder, hvor der udøves bestemmende indflydelse. Koncernregnskabet udarbejdes ved sammenlægning (konsolidering) af pensionskassens og de tilknyttede virksomheders regnskabsposter med ensartet indhold.

Ved konsolidering foretages eliminering af koncerninterne indtægter og omkostninger samt koncerninterne aktiver og forpligtelser.

Koncerninterne ydelser afregnes på markedsbaserede vilkår eller på omkostningsdækkende basis. Koncerninterne handler med værdipapirer og andre investeringsaktiver afregnes til markedsværdier.

Omregning af valuta

Transaktioner i udenlandsk valuta omregnes til transaktionsdagens valutakurs. Balanceposter i udenlandsk valuta omregnes til balancedagens lukkekurs.

Alle valutagevinster og -tab indregnes i resultatopgørelsen under valutakursregulering.

Generelle principper for indregning og måling

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige fordele vil tilfalde virksomheden, og aktivets værdi kan måles pålideligt. Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå virksomheden, og forpligtelsen kan måles pålideligt.

I resultatopgørelsen indregnes alle indtægter i takt med, at de indtjenes, og alle omkostninger indregnes med de beløb, der vedrører regnskabsåret.

Køb og salg af finansielle instrumenter indregnes på handelsdagen.

Ved første indregning måles finansielle instrumenter til dagsværdi. Måling efter første indregning sker som beskrevet for hver enkelt regskabspost nedenfor.

Generelt om regnskabsmæssige skøn og usikkerhed ved indregning og måling

Opgørelsen af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser opgøres på baggrund af metoder med antagelser, der medfører brug af regnskabsmæssige skøn. Disse skøn foretages af ledelsen i overensstemmelse med regnskabspraksis og på baggrund af historiske erfaringer samt forudsætninger, som ledelsen anser som forsvarlige og realistiske.

Som følge af skønnes natur kan de anvendte forudsætninger vise sig at være ufuldstændige, ligesom uventede fremtidige begivenheder eller omstændigheder kan opstå. Herunder vil andre kunne komme frem til andre skøn.

De væsentligste skøn, som ledelsen foretager i forbindelse med opgørelse af den regnskabsmæssige værdi af visse aktiver og forpligtelser, og den væsentlige skønsmæssige usikkerhed forbundet med udarbejdelsen af årsregnskabet, er de samme som ved udarbejdelsen af årsregnskabet året før. De områder, der især er forbundet med skøn, er måling af dagsværdi af unoterede finansielle investeringsaktiver samt forpligtelser vedrørende pensionsmæssige hensættelser.

Måling af pensionsmæssige hensættelser

Fastlæggelse af den regnskabsmæssige værdi af de pensionsmæssige hensættelser er forbundet med skøn, der især knytter sig til diskonteringsrentekurven og forudsætningerne om dødelighed, invaliditet, gen-køb og fripolice. Forudsætningerne om bedste skøn for dødelighed, invaliditet, genkøb og fripolice er baseret på observationer fra de senere år. Fastlæggelse af forudsætningerne er påvirket af aktuarmæssige skøn, der har betydning for hensættelsernes størrelse.

Dagsværdi af unoterede finansielle investeringsaktiver og forpligtelser

Investeringsaktiver og finansielle forpligtelser er indregnet til dagsværdi eller amortiseret kostpris.

Dagsværdien er den pris, der kan opnås ved salg af et aktiv eller skal betales for overdragelse af en forpligtelse i en normal transaktion mellem uafhængige parter på målingstidspunktet. Dagsværdien bestemmes ud fra følgende hierarki:

Niveau 1 - noterede priser:

Noterede priser (ikke justeret) på regulerede handelspladser i aktive markeder for identiske aktiver, f.eks. børsnoterede aktier.

Niveau 2 – Andre observerbare input end noterede priser for aktivet:

For finansielle investeringsaktiver hvor værdiansættelserne bygger på accepterede værdiansættelsesmodeller med observerbare markedsdata, er der kun i begrænset omfang væsentlig skøn forbundet med værdiansættelsen, det gælder f.eks. obligationer der er mindre likvide som værdiansættes til dagsværdi ud fra modellerede markedspriser, gennemsnitspriser m.v. på markedet.

Niveau 3 – Ikke observerbare input

For finansielle investeringsaktiver, hvor værdiansættelsen kun i mindre omfang bygger på observerbare markedsdata, er værdiansættelsen påvirket af skøn. Det gælder bl.a. for investeringer i

investeringsejendomme, kapitalinteresser i tilknyttede og associerede virksomheder med investeringer i ejendomme eller direkte infrastruktur som f.eks. vindmøller og solenergi, samt for investeringer i unoterede aktier, fonde og lån m.m.

Note 10, indeholder en opdeling af investeringsaktiver og finansielle forpligtelser efter dagsværdihierarkiet niveau 1-3 opgjort på koncernniveau, herunder en specifikation af årets bevægelser på niveau 3-aktiverne.

Måling af dagsværdi af infrastrukturaktiver

Værdiansættelsen af infrastrukturaktiver bygger på DCF-modeller (Discounted Cash Flow). Nutidsværdien af de fremtidige pengestrømme i planlægningsperioden bliver fremregnet i modellerne. Den lange planlægningsperiode, på op til 25 år ved investeringernes start, forøger usikkerheden om de forventede pengestrømme.

De væsentligste skøn knytter sig til diskonteringsrenten, samt de specifikke underliggende antagelser til opgørelsen af de forventede pengestrømme for hver enkelt investering. Diskonteringsrenten er opgjort efter en "cost of capital" metode og sammensætter sig af en risikofri rente med tillæg af en illikviditetspræmie og den forventede inflation.

For investeringer i f.eks. vindmølleparker vil de væsentligste input parametre udover diskonteringsrenten være antagelser om udviklingen i elpriser, elproduktion, vedligeholdelsesomkostninger samt omkostninger til bortskaffelse ved udløb af produktionsperioden.

Måling af dagsværdi af unoterede kapitalandele

Dagsværdien af de unoterede kapitalandele er baseret på oplysninger fra eksterne parter. Pensionskassen har etableret interne procedurer, der sikrer kvaliteten af de modtagne oplysninger. For en nærmere beskrivelse af værdiansættelsen henvises til afsnittet om kapitalandele.

Måling af dagsværdi af unoterede finansielle investeringsaktiver gennem fonde

Dagsværdien af de unoterede finansielle investeringsaktiver gennem fonde er i høj grad baseret på oplysninger fra kapitalforvaltere eller fondene selv m.fl., herunder ved rapporteringer, som i mange tilfælde ligger forud for balancedagen.

Der er etableret interne procedurer, der skal sikre kvaliteten af de oplysninger, der indgår i dagsværdiansættelsen. Det indebærer bl.a., at der tages højde for tidsmæssige forskydninger i regnskabsdata mellem seneste rapportering og balancedagen, at der foretages kvantitative analyser og kvalitative vurderinger samt den generelle markedsudvikling siden seneste rapportering vurderes. Der følges derudover generelt op på kvaliteten af den modtagne rapportering.

Måling af dagsværdi af unoteret kreditinvesteringer

Dagsværdiberegningen af unoteret kreditinvesteringer er baseret på modeller og i videst muligt omfang på observerbare data, og værdiansættelserne er påvirket af skøn. Dagsværdiberegningen foretages både internt af finansafdelingen og af eksterne parter.

Ved interne beregninger foretages værdiansættelsen ved tilbagediskontering af de forventede fremtidige betalingsstrømme. De væsentligste skøn/input parametre er de anvendte diskonteringsrenter. Beregningen af disse er baseret på kreditspænd på likvide kreditobligationer samt estimater for kreditkvaliteten af lånet og illikviditetspræmier.

Ved eksterne værdiansættelser beregner finansafdelingen en tilsvarende egen værdi til kontrol af den eksterne værdiansættelse. Kontrolværdien er baseret på samme tilgang som ved egne beregninger og med de dertilhørende skøn. Hvis kontrolværdien er inden for et acceptabelt spænd fra den eksterne værdiansættelse, benyttes den eksterne værdiansættelse. Hvis dette ikke er tilfældet, vil der blive taget kontakt til den eksterne part, som har foretaget værdiansættelsen. Hvis der ikke kan gives en tilfredsstillende forklaring på forskellen, justeres prisen i henhold til kontrolværdien.

Uanset om der benyttes en intern eller ekstern værdiansættelse, skal der tages stilling til udviklingen i kreditkvaliteten på den konkrete investering, herunder kvaliteten af sikkerheder, og den generelle markedsudvikling, herunder udviklingen i renter og rentespænd i værdiansættelsesprocessen.

Måling af dagsværdi af investeringsejendomme

Dagsværdiberegningen sker efter DCF-modellen. De væsentlige skøn knytter sig især til fastlæggelsen af diskonteringsfaktoren, som sammensætter sig af et afkastkrav på ejendommen, forventninger til inflationen samt antagelserne om de fremtidige pengestrømme, f.eks. fremtidige lejeindtægter, moderniseringer samt niveauet for tomgang. For en nærmere beskrivelse af værdiansættelsen henvises til afsnittet om investeringsejendomme.

Resultatopgørelsen

Bruttomedlemsbidrag

Bruttomedlemsbidrag i pensionskassen omfatter forfaldne medlemsbidrag for januar – november og forventede medlemsbidrag for december. Medlemsbidrag er reduceret med arbejdsmarkedsbidrag.

Investeringsafkast

Indtægter fra tilknyttede og associerede virksomheder indeholder pensionskassens andel af virksomhedernes driftsresultater efter skat.

Indtægter af investeringsejendomme indeholder resultat af ejendomsdrift før regulering af ejendommens værdi. I resultatet fragår omkostninger til ejendomsadministration.

Renter og udbytter m.v. indeholder regnskabsårets indtjente renter og modtagne udbytter m.v. vedrørende investeringsaktiver.

Kursregulering indeholder realiserede og urealiserede gevinster på investeringsaktiver herunder værdiregulering af investeringsejendomme.

Administrationsomkostninger i forbindelse med investeringsvirksomhed, indeholder omkostninger i forbindelse med værdipapiradministration, depotgebyrer og honorarer til ekstern forvaltning.

Pensionsafkastskat

Pensionsafkastskat indregnes i resultatopgørelsen med et beløb, der er beregnet på grundlag af regnskabsårets skattepligtige afkast.

Pensionsafkastskat fordeles mellem egenkapitalen og medlemmerne. Egenkapitalens andel af pensionsafkastskat beregnes på baggrund af egenkapitalens andel af det realiserede resultat.

Udbetalte ydelser

Pensionsydelse omfatter ekspederede og udbetalte pensioner.

Ændring i pensionsansættelser

Indeholder årets ændring i de pensionsmæssige ansættelser.

Ændring i overskudskapital

Indeholder årets ændring i overskudskapitalen.

Administrationsomkostninger

Pensionskassen betaler et årligt fast beløb (tarif) pr. medlem til PKA A/S for de aftalte administrative ydelser, hvori indgår lønninger og vederlag til direktion og bestyrelse.

Pensionskassen og de tilknyttede virksomheder betaler herudover en fast promillesats af formuens dagsværdi for porteføljepleje.

Tarif og promillesats er fastsat på markedsbaserede vilkår.

Overført investeringsafkast

Overført investeringsafkast er beregnet på grundlag af egenkapitalens andel af det realiserede resultat og indregnes i posten ”Egenkapitalens investeringsafkast”.

Balancen

Aktiver

Investeringsejendomme

Investeringsejendomme måles til dagsværdi på balancedagen. Dagsværdiberegningen efter DCF-modellen tager udgangspunkt i opgørelse af den enkelte periodes nettopengestrøm i en tiårig budgetperiode, som herefter tilbagediskonteres, samt en terminalværdi udover den 10-årige budgetperiode, hvor den forventede og normaliserede langsigtede indtægt er fastlagt og værdiansættes efter den afkastbaserede værdiansættelsesmodel.

Afkastkravet bygger på en individuel vurdering af den enkelte ejendom, herunder ejendomstype og anvendelsesmuligheder, beliggenhed, vedligeholdelsesstand, kontraktforhold, lejersammensætning, genudlejningsmuligheder, opdeling i ejerlejligheder, opførelses år m.v. Afkastkravet er fastsat ud fra en forventning om at ejendommene vil kunne afhændes med salgsbestræbelser i en rimelig tidsperiode.

Diskonteringsfaktoren i budgetperioden for de enkelte ejendomme fastsættes til afkastprocenten korigeret for den langsigtede inflation.

For ejendomme under opførelse hvor dagsværdien ikke kan opgøres pålideligt, opgøres dagsværdien som medgåede omkostninger eller en lavere nettorealisationsværdi.

Dagsværdien for grunde og fritidshuse er baseret på den seneste offentlige kontantvurdering.

Dagsværdien for ejerlejlighedsejendomme, hvor ejendommen er eller kan opdeles i ejerlejligheder, opgøres pr. ejendom. For hver ejendom anvendes et standardiseret afkastkrav samt en individuel vurdering af frigørelsestakten og kvadratmeterpriser ved aktuelle salg.

Værdireguleringer på investeringsejendomme indregnes i posten ”Kursreguleringer over resultatopgørelsen”.

Kapitalandele i tilknyttede og associerede virksomheder

Kapitalandele i tilknyttede virksomheder måles til indre værdi. Efter denne metode bliver de tilknyttede virksomheders driftsresultater indregnet i pensionskassens resultatopgørelse. Pensionskassens resultat og egenkapital er herefter identiske med koncernens.

Regnskabsresultaterne fra de tilknyttede virksomheder fremkommer ved anvendelse af indregnings- og målingsmetoder, der er identiske med de principper, der er anvendt i pensionskassen.

Kapitalandele i associerede virksomheder indregnes med pensionskassens ejerandel af virksomhedernes regnskabsmæssige indre værdi. Virksomhedernes indre værdi fremkommer ved anvendelse af målingsmetoder, der er identiske med de metoder, der er anvendt i pensionskassen. Alle reguleringer indregnes i posten ”Indtægter fra associerede virksomheder”.

Som associerede virksomheder betragtes virksomheder, som ikke er tilknyttede virksomheder, men hvori koncernens virksomheder har andele på mere end 20 % af stemmerettighederne, og hvor der udøves betydelig indflydelse på virksomhedernes driftsmæssige og finansielle ledelse gennem repræsentation i virksomhedernes bestyrelser.

Associerede virksomheder med negativ regnskabsmæssig indre værdi måles til nul, og et eventuelt tilgodehavende hos disse virksomheder nedskrives med moderselskabets andel af den negative indre værdi, i det omfang det vurderes uerholdeligt. Hvis den regnskabsmæssige negative indre værdi overstiger tilgodehavendet, indregnes det resterende beløb under hensatte forpligtelser, i det omfang modervirksomheden har en retlig eller faktisk forpligtelse til at dække den pågældende virksomheds forpligtelser.

De underliggende aktiver og passiver i tilknyttede og associerede virksomheder er baseret på måling til dagsværdier.

Dagsværdien af investeringsejendomme ejet gennem tilknyttede eller associerede virksomheder opgøres som nærmere beskrevet ovenfor under afsnittet ”Investeringsejendomme”.

Dagsværdien af infrastrukturaktiver ejet gennem tilknyttede eller associerede virksomheder opgøres jf. afsnittet ”Måling af dagsværdi af infrastrukturaktiver”.

Kapitalandele

Børsnoterede kapitalandele måles til dagsværdi baseret på børsnoterede lukkekurser på balancedagen.

Unoterede kapitalandele måles til dagsværdi baseret på en individuel vurdering af virksomhederne, med henblik på at fastsætte den pris, som kapitalandelene skønnes at kunne handles til. Værdiansættelsen er i høj grad baseret på oplysninger fra eksterne kapitalforvaltere.

Pensionskassen har etableret interne processer, der skal understøtte de udarbejdede skøn. Der tages således højde for tidsmæssige forskydninger mellem rapportering og regnskabsdata ved at indhente supplerende oplysning om prisudviklingen.

Derudover foretages der analyser af værdiansættelserne i forhold til eksterne modparter og i forhold til priser fastsat af en uafhængig finansiel institution for at vurdere og efterprøve de fastsatte værdier.

Investeringsforeningsandele

Investeringsforeningsandele måles til dagsværdi baseret på børsnoterede lukkekurser på balancedagen, eller anden tilsvarende kurs.

Obligationer

Fastforrentede obligationer, konvertible obligationer og indeksobligationer med tillæg af indeksreguleringer måles til dagsværdi baseret på børsnoterede lukkekurser på balancedagen. Dagsværdien af udtrukne obligationer baseres på obligationernes nutidsværdi, der tilnærmelsesvis udgør obligationernes nominelle værdi.

Pantsikrede udlån

Pantebreve måles til en beregnet dagsværdi baseret på fordringens effektive rente, eller anden tilsvarende kurs.

Andre udlån

Direkte ejendomskredit måles til dagsværdi, hvilket som udgangspunkt er kurs pari. Værdiansættelsen kontrolleres i forhold til aktuelle spreads i markedet, låntagers kreditværdighed samt den bagvedliggende sikkerhedsstillelse. Øvrig direkte kredit måles med udgangspunkt i ekstern værdiansættelse og kontrolleres i forhold til udviklingen i lignende kreditrisiko for både noterede og unoterede værdipapirer i markedet.

Indlån i kreditinstitutter

Indlån i kreditinstitutter er indeståender og aftaleindskud i kreditinstitutter og måles til dagsværdi.

Afledte finansielle instrumenter

Afledte finansielle instrumenter, anvendt til renterisikoafdækning og andre formål, måles til dagsværdi. Instrumenter med positiv dagsværdi indregnes som aktiver under ”Afledte finansielle instrumenter” og instrumenter med negativ dagsværdi indregnes under ”Gæld vedrørende afledte finansielle instrumenter”.

Repo/reverse

Værdipapirer, der er solgt som led i salgs- og tilbagekøbsforretninger, beholdes i balancen under den respektive hovedpost f.eks. ”Obligationer” som forrentes og kursreguleres. Det modtagne beløb

indregnes og forrentes som gæld til modparten. Værdipapirer erhvervet som led i købs- og tilbage-salgsforretninger optages som tilgodehavender hos modparten og afkastet indregnes under renter.

Tilgodehavender

Tilgodehavender optages til pålydende værdi med fradrag af nedskrivning for forventede tab.

Udskudte skatteaktiver

Udskudte skatteaktiver indeholder værdien af pensionskassens udskudte skatter, og består af de udskudte skatter hørende til egenkapitalens investeringsafkast samt pensionskassens renteskat og udbytteskat.

Likvide beholdninger

Likvide beholdninger består af pensionskassens andel af indestående driftslikviditet i pengeinstitut-ter. Likvide beholdninger måles til dagsværdi, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

Periodeafgrænsningsposter

Periodeafgrænsningsposter indregnet under aktiver omfatter tilgodehavende renter samt afholdte omkostninger vedrørende efterfølgende regnskabsår. Periodeafgrænsningsposter måles til amortise-ret kostpris, hvilket sædvanligvis svarer til nominal værdi.

Passiver

Egenkapital

Pensionskassens egenkapital tilhører medlemmerne kollektivt.

Overskudskapital

Overskudskapital indgår i basiskapitalen på lige fod med egenkapitalen, men tilfalder over tid de for-sikrede og er dermed en del af hensættelsen til forsikringskontrakter.

Hensættelser til pensionsaftaler og investeringskontrakter

Hensættelser til pensionsaftaler og investeringskontrakter opgøres af pensionskassens ansvarsha-vende aktuar.

Pensionshensættelserne består af elementerne Garanterede ydelser, Individuelt bonuspotentiale, Kollektivt bonuspotentiale og Risikomargen.

Pensionshensættelsernes element Garanterede ydelser opgøres ved, for hver forsikring, at opgøre markedsværdien af de forventede garanterede betalingsstrømme. Markedsværdien beregnes ved at diskontere de enkelte betalinger med den af den europæiske tilsynsmyndighed EIOPA opgjorte rente med VA-tillæg, reduceret med pensionsafkastskat. Garanterede ydelser indeholder et skønnet beløb til dækning af fremtidige forsikringsydelser, som stammer fra forsikringsbegivenheder indtruffet i regnskabsåret, men som endnu ikke var anmeldt på balancedagen. Garanterede ydelser er reduceret med værdien af eventuelt udskudt pensionsafkastskat.

Individuelt bonuspotentiale indeholder værdien af forpligtelser til at yde bonus på baggrund af det enkelte bonusberettigede forsikringsdepot.

Kollektivt bonuspotentiale indeholder forsikringsbestandens andel af realiserede resultater, som er hensat kollektivt til de bonusberettigede forsikringer. Beløbet er endnu ikke tilskrevet det enkelte medlem.

Risikomargen indeholder det beløb, som pensionskassen forventeligt vil skulle betale en anden forsik-ringsvirksomhed for, at denne vil overtage risikoen for at afvikle bestanden. Risikomargen indhentes så vidt muligt i forsikringernes individuelle dernæst kollektive bonuspotentiale – eller subsidiært kapi-talgrundlaget. Risikomargen opgøres i henhold til Solvens II-reglerne.

Forudsætningerne om bedste skøn for dødelighed er baseret på Finanstilsynets benchmark for den aktuelle dødelighed, der tilpasses pensionskassens specifikke forhold vedrørende

forsikringsbestandens observerede dødelighed. I tillæg hertil indregnes Finanstilsynets benchmark for forventede levetidsforbedringer. Finanstilsynets benchmarks opdateres årligt, og pensionskassen gennemfører årligt en analyse af eventuelle afvigelser fra benchmark for den aktuelle dødelighed.

Forudsætningerne om bedste skøn for invaliditet er baseret på den observerede invaliditet i de senere år.

Diskonteringsrentekurven og forudsætningerne om dødelighed er de forudsætninger, der har størst effekt på målingen af hensættelserne.

Fortjenstmargen

Fortjenstmargen angiver nutidsværdien af pensionskassens endnu ikke indtjente fortjeneste på forsikringerne, som forventes indregnet i resultatopgørelsen med tiden. Fortjenstmargen udskilles af pensionshensættelserne.

Gæld til kreditinstitutter

Gæld til kreditinstitutter omfatter gæld vedrørende repoforretninger.

Repoforretninger er solgte værdipapirer, hvor der samtidig med salget er indgået aftale om tilbagekøb, og de indregnes i balancen som om, værdipapirerne fortsat var en del af beholdningen. Gælden måles til dagsværdi.

Aktuelle skatteforpligtelser

Aktuelle skatteforpligtelser er den del af pensionsafkastskatten der skal betales for det indeværende regnskabsår.

Øvrige poster i passiverne

Øvrige poster i passiverne, der omfatter Andre hensættelser, Gæld til tilknyttede virksomheder og Anden gæld, opgøres til dagsværdi, der sædvanligvis svarer til nominel værdi.

Eventualforpligtelser

Tilsagn om investeringer, afgivne garantier og kautioner m.v. uden for forsikringsforhold, samt evt. igangværende retstvister hvor udfaldet er usikkert er anført i en note til årsrapporten.

Nøgletal

Nøgletal udarbejdes efter reglerne i Finanstilsynets Regnskabsbekendtgørelse om finansielle rapporter for forsikringsselskaber og tværgående pensionskasser

Note 3	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Bruttomedlemsbidrag				
Direkte forsikring med bonusordning				
Medlemsbidrag	188,6	194,5	188,6	194,5
Medlemsindskud	5,2	5,4	5,2	5,4
Bruttomedlemsbidrag i alt	193,8	199,9	193,8	199,9
Samtlige bidrag er direkte forsikring med ret til bonus.				
Pensionsaftaler				
Tegnet i ansættelsesforhold	191,3	197,5	191,3	197,5
Privattegnede	2,4	2,5	2,4	2,5
Præmier fordelt på lande				
Danmark	192,5	198,7	192,5	198,7
Andre EU-lande	0,8	0,8	0,8	0,8
Øvrige lande	0,5	0,5	0,5	0,5
Opgørelse af antal forsikrede				
Tegnet i ansættelsesforhold	8.735	8.616	8.735	8.616
Tegnet privat	183	138	183	138

Pensionskassens samlede antal forsikrede medlemmer er opgjort incl. medlemskaber, hvorfra der kun udbetales børnepensioner.

Note 4	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Kursreguleringer				
Investeringsejendomme	4,4	0,0	7,0	-0,7
Kapitalandele	5,5	51,6	5,5	51,6
Investeringsforeningsandele	506,7	-212,2	506,7	-212,2
Obligationer	104,2	-568,0	104,2	-568,0
Andre udlån	-10,6	21,5	-10,6	21,5
Afledte finansielle instrumenter	301,3	-359,2	301,3	-359,2
Likvide beholdninger	-4,7	0,2	-4,7	0,2
Kursreguleringer i alt	906,8	-1.066,1	909,4	-1.066,9

Note 5	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Ændring i pensionshensættelser f.e.r. i alt				
Individuel bonuspotentiale	-169,6	-966,8	-169,6	-966,8
Garanterede ydelser	-146,5	1.462,9	-146,5	1.462,9
Risikomargen	4,3	2,8	4,3	2,8
Kollektiv bonuspotentiale	-282,3	594,5	-282,3	594,5
Ændring i pensionshensættelser f.e.r. i alt	-594,1	1.093,4	-594,1	1.093,4

Note 6 Pensionsmæssige driftsomkostninger f.e.r.	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Honorar til bestyrelsen (beløb i tusinde kr.)				
Honorar udbetalt til bestyrelsesmedlemmer	891,5	870,2	891,5	870,2
Samlet honorar til bestyrelsen	891,5	870,2	891,5	870,2

Løn

Der er ingen ansatte i pensionskassen ud over direktionen, den ansvarshavende aktuar, de fire områdedirektører og de fire nøglefunktioner under Solvens II.

Direktionen og de fire områdedirektører er delvis aflønnet af pensionskassen.

De fire nøglefunktioner er ikke aflønnet af pensionskassen.

Vederlag til direktion og bestyrelse er i henhold til lønpolitikken udelukkende baseret på fast løn.

Det samlede vederlag til bestyrelse og direktion er tilgængeligt på www.pka.dk.

	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
<i>Lønninger (beløb i tusinde kr.)</i>				
Lønninger	741,4	680,7	741,4	680,7
Pensionsbidrag	145,4	138,8	145,4	138,8
Lønsumsafgift m.m.	135,7	125,4	135,7	125,4
Samlede lønninger	1.022,5	944,8	1.022,5	944,8

Det gennemsnitlige antal heltidsbeskæftigede i 2023 er 0,3 mod 0,3 i 2022.

Revisor

Revisors arbejde sker i stort omfang fælles for de af PKA A/S administrerede pensionskasser.

Pensionskassens andel af revisoromkostningerne inklusive moms udgør:

	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
<i>Revisor (beløb i tusinde kr.)</i>				
Lovpligtig revision af årsregnskabet	260,3	246,7	273,5	259,3
Andre erklæringsopgaver med sikkerhed	137,7	166,6	137,7	166,6
Skatterådgivning	9,0	0,0	9,0	0,0
Samlede revisoromkostninger	407,0	413,3	420,2	425,9

Lovpligtig revision af årsregnskabet dækker over honorar til både PricewaterhouseCoopers og Deloitte.

Note 7	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Realiseret resultat				
Renteresultat	1.146,6	-959,0	1.146,6	-959,0
Risikoresultat	-107,0	-38,5	-107,0	-38,5
Omkostningsresultat	17,2	17,8	17,2	17,8
Markedsværdiregulering *	0,6	120,1	0,6	120,1
Realiseret resultat i alt	1.057,4	-859,7	1.057,4	-859,7
som er fordelt til:				
Tilskrivning af bonus	270,8	164,3	270,8	164,3
Pensionsafkastskat	151,9	-108,2	151,9	-108,2
Forrentning til overskudskapital	41,9	-32,4	41,9	-32,4
Pensionsafkastskat vedrørende overskudskapital	7,1	-5,9	7,1	-5,9
Overført til egenkapitalen	130,4	-83,3	130,4	-83,3
Pensionsafkastskat vedrørende egenkapitalen	10,0	-27,6	10,0	-27,6
Ændring i individuel bonuspotentiale *	159,1	-172,2	159,1	-172,2
Henlagt til kollektiv bonuspotentiale *	286,1	-594,5	286,1	-594,5
Fordelt i alt	1.057,4	-859,7	1.057,4	-859,7
Bevægelser på egenkapitalen:				
Fra realiseret resultat	130,4	-83,3	130,4	-83,3
Overført til hensættelser	-57,8	-58,2	-57,8	-58,2
Årets resultat	72,6	-141,5	72,6	-141,5
Udlæg egenkapitalforrentning i henhold til § 6 i kontributionsbekendtgørelsen:				
Udlægskonto primo	0,0	0,0	0,0	0,0
Nedskrivning af udlæg egenkapital	0,0	0,0	0,0	0,0
Udlægskonto, egenkapital ultimo	0,0	0,0	0,0	0,0

Principperne for deling af det realiserede resultat samt beregning af risikotillæg er beskrevet i anvendt regnskabspraksis.

* Markedsværdiregulering, Ændring i individuel bonuspotentiale og Henlagt til kollektiv bonuspotentiale tager ikke højde for den ændrede regnskabspraksis for pensionsafkastskat. Påvirkningen på Markedsværdiregulering er 89,7 mio. kr i 2023 og -125,0 mio kr. i 2022. Påvirkningen på Ændring i individuel bonuspotentiale er 21,8 mio. kr. i 2023 og -21,8 mio. kr. i 2022. Påvirkningen på Henlagt til kollektiv bonuspotentiale er -3,8 mio. kr. i 2023 og 0,0 mio. kr. i 2022.

Note 8	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Investerings ejendomme				
Dagsværdi pr. 1. januar	3,6	3,6	60,5	18,4
Tilgang i året	0,0	0,0	30,6	42,8
Årets værdiregulering til dagsværdi	4,4	0,0	7,0	-0,7
Dagsværdi i alt	8,0	3,6	98,1	60,5
Ejendomsporteføljen:				
Antal ejendomme	1		11	
<i>Antal lejemål</i>				
Bolig	1		825	
Erhverv	0		0	
Øvrige	0		0	
Langsigtet inflation	0,0%	0,0%	2,0%	2,0%
Gennemsnitlig afkastkrav	0,0%	0,0%	4,3%	4,2%
Gennemsnitlig tomgang lejebudget				
Bolig	0,0%		0,4%	
Erhverv	0,0%		0,0%	
Øvrige	0,0%		1,0%	
Gennemsnitlig m2 pris (kroner)	50.000	22.500	25.253	18.394

Pensionskassens værdiansættelse af investerings ejendomme er sket med udgangspunkt i ekstern validering af afkastkrav.

Note 9

Andre finansielle investeringsaktiver

I pensionskassens investeringspolitik tages der hensyn til en række sociale, miljømæssige og etiske forhold. Pensionskassen investerer ikke i virksomheder, der overlagt og konsekvent overtræder national lovgivning eller regler fastsat af internationale organisationer tiltrådt af Danmark. Endvidere investerer pensionskassen ikke i kontroversielle våben, kulminer eller tobak.

På www.pka.dk kan ses en løbende opdateret liste over de virksomheder, som pensionskassen har kapitalandele i.

Finansielle instrumenter (Pensionskassen og Koncernen)

	<u>År til udløb</u>	<u>Hovedstol</u>	<u>Bogført værdi</u>
<i>Afledte finansielle instrumenter 2023</i>			
Futures Salg	0-1	57,4	0,0
Swaptioner Køb	1-10	2.609,1	55,5
Swaptioner Salg	1-10	2.609,1	-55,1
Swaps	0-1	8.196,7	1,3
Swaps	1-10	15.392,5	23,5
Swaps	+10	4.252,6	77,5
CDS	0-1	47,9	-0,3
CDS	1-10	58,1	-0,6
Valutaterminsforretninger	0-1	9.415,0	-10,5
Valutaterminsforretninger	+10	21,5	-0,2
Valutaterminsforretninger	1-10	249,4	-0,8
<i>Afledte finansielle instrumenter 2022</i>			
Futures Salg	0-1	57,3	0,0
Swaps	0-1	4.225,9	-1,1
Swaps	1-10	17.231,8	44,2
Swaps	+10	2.991,1	10,7
CDS	1-10	110,9	-0,8
Valutaterminsforretninger	0-1	5.542,1	168,2
Valutaterminsforretninger	+10	21,5	-0,2
Valutaterminsforretninger	1-10	3.135,7	-82,8
Inflation swaps	+10	199,5	0,6

For afledte finansielle instrumenter knytter væsentlige betingelser sig til udviklingen i renter, aktiekurser og valuta.

For øvrige finansielle instrumenter, såsom obligationer, kapitalandele mv., er der ingen specielle væsentlige betingelser eller vilkår, som influerer på de fremtidige betalingsstrømme.

Den bogførte værdi af afledte finansielle instrumenter i balancen sker brutto. Summen af alle kontrakter med positiv værdi føres i aktiverne under posten "Afledte finansielle instrumenter". Summen af alle kontrakter med negativ værdi føres i passiverne under posten "Gæld vedrørende afledte finansielle instrumenter".

Note 10

Opdeling efter værdiansættelse af investeringsaktiver og finansielle forpligtelser

Investeringsaktiver og finansielle forpligtelser er indregnet til dagsværdi eller amortiseret kostpris og opgjort på koncernniveau jf. nærmere herom i note 1 "Anvendt regnskabspraksis"

Investeringsaktiver og finansielle forpligtelser 2023

	Noterede kurser	Observerbare input	Ikke observerbare input	I alt
Investeringsjendomme	0,0	0,0	98,1	98,1
Kapitalandele i associerede virksomheder	0,0	0,0	313,5	313,5
Kapitalandele	8,7	0,0	538,3	547,1
Investeringsforeningsandele	1.745,1	1.954,8	2.636,8	6.336,7
Obligationer	3.717,5	819,8	3,4	4.540,7
Andre udlån	0,0	0,0	750,0	750,0
Indlån i kreditinstitutter	221,5	90,2	0,0	311,6
Afledte finansielle instrumenter	0,0	1.180,9	11,7	1.192,5
Investeringsaktiver til dagsværdi	5.692,7	4.045,6	4.351,8	14.090,1
Gæld vedrørende afledte finansielle instrumenter	0,0	-1.101,4	-0,9	-1.102,2
Gæld til kreditinstitutter	0,0	-1.993,1	0,0	-1.993,1
Gæld vedrørende reverseforretninger	-18,9	0,0	0,0	-18,9
Finansielle forpligtelser til dagsværdi	-18,9	-3.094,4	-0,9	-3.114,2

Investeringsaktiver og finansielle forpligtelser 2022

	Noterede kurser	Observerbare input	Ikke observerbare input	I alt
Investeringsjendomme	0,0	0,0	60,5	60,5
Kapitalandele i associerede virksomheder	0,0	0,0	334,7	334,7
Kapitalandele	8,5	0,0	476,0	484,5
Investeringsforeningsandele	1.503,5	1.920,8	2.206,6	5.630,9
Obligationer	3.207,8	1.037,3	3,3	4.248,4
Andre udlån	0,0	0,0	726,5	726,5
Indlån i kreditinstitutter	257,6	208,4	0,0	466,0
Afledte finansielle instrumenter	0,0	1.553,9	0,7	1.554,6
Investeringsaktiver til dagsværdi	4.977,3	4.720,3	3.808,4	13.506,1
Gæld vedrørende afledte finansielle instrumenter	0,0	-1.405,9	-9,9	-1.415,8
Gæld til kreditinstitutter	0,0	-1.563,6	0,0	-1.563,6
Gæld vedrørende reverseforretninger	-122,2	-78,3	0,0	-200,5
Finansielle forpligtelser til dagsværdi	-122,2	-3.047,8	-9,9	-3.180,0

Note 10 fortsat

Værdiansættelse baseret på ikke observerbare input 2023	Primo	Overført	Kurs-regulering	Køb/salg	Ultimo
		til/fra andre niveauer			
Investeringsejendomme	60,5	0,0	37,6	0,0	98,1
Kapitalandele i associerede virksomheder	334,7	0,0	-17,9	-3,2	313,5
Kapitalandele	476,0	0,0	21,3	41,0	538,3
Investeringsforeningsandele	2.206,6	0,0	233,8	196,4	2.636,8
Obligationer	3,3	0,0	0,3	-0,2	3,4
Andre udlån	726,5	0,0	44,4	-20,9	750,0
Afledte finansielle instrumenter	-9,2	0,0	169,1	-149,1	10,8
Finansielle forpligtelser til dagsværdi	3.798,5	0,0	488,4	64,0	4.350,9

Værdiansættelse baseret på ikke observerbare input 2022	Primo	Overført	Kurs-regulering	Køb/salg	Ultimo
		til/fra andre niveauer			
Investeringsejendomme	18,4	0,0	42,1	0,0	60,5
Kapitalandele i associerede virksomheder	334,4	0,0	13,9	-13,6	334,7
Kapitalandele	374,1	0,0	59,5	42,4	476,0
Investeringsforeningsandele	1.739,4	0,0	137,6	329,6	2.206,6
Obligationer	33,5	-47,4	5,5	11,7	3,3
Andre udlån	557,5	0,0	60,1	108,8	726,5
Afledte finansielle instrumenter	30,2	0,0	-160,7	121,3	-9,2
Finansielle forpligtelser til dagsværdi	3.087,5	-47,4	158,0	600,3	3.798,5

Note 11

Sikkerhedsstillelse

	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Pensionskassen har til sikkerhed for clearing og for dagsværdien på afledte finansielle instrumenter netto deponeret obligationer til en værdi af	62,6	39,9	62,6	39,9
Likvider og obligationer modtaget til sikkerhed for dagsværdien på afledte finansielle instrumenter	64,9	80,7	64,9	80,7
Dagsværdien af obligationer stillet til sikkerhed for repoforretninger	1.997,5	1.546,0	1.997,5	1.546,0
Dagsværdien af obligationer modtaget til sikkerhed for reverseforretninger	89,7	201,2	89,7	201,2

Note 12 Overskudskapital	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Overskudskapital primo	432,6	481,7	432,6	481,7
Primokorrektion, overført til hensættelser	-2,4	0,0	-2,4	0,0
Indbetalinger	10,2	10,4	10,2	10,4
Udbetalinger	-23,3	-21,3	-23,3	-21,3
Andel af realiseret resultat efter pensionsafkastsl	41,9	-32,4	41,9	-32,4
Udskudt pensionsafkastskat	5,9	-5,9	5,9	-5,9
Overskudskapital i alt	464,9	432,6	464,9	432,6

Note 13 Pensionshensættelser	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Pensionshensættelser primo	8.633,1	9.726,5	8.633,1	9.726,5
Primokorrektion overført fra Egenkapital og Overskudskapital	13,1	0,0	13,1	0,0
Fortjenstmargen primo	0,0	0,0	0,0	0,0
Anvendt individuel bonuspotentiale	194,0	0,0	194,0	0,0
Primokorrektion, anvendt individuel bonuspoten	-13,1	0,0	-13,1	0,0
Pensionsmæssige hensættelser i alt primo	8.827,2	9.726,5	8.827,2	9.726,5
Kollektiv bonuspotentiale primo	0,0	-594,5	0,0	-594,5
Akkumuleret værdiregulering primo	72,2	-173,0	72,2	-173,0
Retrospektive hensættelser primo	8.899,3	8.959,1	8.899,3	8.959,1
Bruttobidrag	193,8	199,9	193,8	199,9
Rentetilskrivning	217,7	110,2	217,7	110,2
Pensionsydelse	-551,0	-552,1	-551,0	-552,1
Omkostningstillæg efter tilskrivning af omkostningsbonus	-3,2	-3,2	-3,2	-3,2
Risikogevinst efter tilskrivning af risikobonus	94,3	22,9	94,3	22,9
Egenkapitalfinansierede ydelser	57,8	58,2	57,8	58,2
Overført til/fra medlemskapital	13,2	10,9	13,2	10,9
Andet	19,3	93,4	19,3	93,4
Retrospektive hensættelser ultimo	8.941,1	8.899,3	8.941,1	8.899,3
Akkumuleret værdiregulering ultimo	16,9	-72,2	16,9	-72,2
Kollektiv bonuspotentiale ultimo	282,3	0,0	282,3	0,0
Pensionsmæssige hensættelser i alt ultimo	9.240,4	8.827,2	9.240,4	8.827,2
Anvendt individuel bonuspotentiale	0,0	-194,0	0,0	-194,0
Fortjenstmargen ultimo	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensionshensættelser i alt	9.240,4	8.633,1	9.240,4	8.633,1

Pensionskassens forsikringer er omfattet af kontributionsprincippet. Pensionskassen har imidlertid vedtaget andre principper for fordeling af det realiserede resultat end, hvad der følger af kontributionsbekendtgørelsen (BEK nr. 1643 af 14. december 2016). Bekendtgørelsens bestemmelser følges i det omfang, de ikke strider imod pensionskassens principper. I praksis vil det sige, at pensionskassen ikke anvender en gruppeopdeling efter bekendtgørelsens § 3.

Note 14 Eventualforpligtelser	Pensionskassen		Koncernen	
	2023	2022	2023	2022
Til sikkerhed for forsikredes hensættelser er registreret følgende aktiver:				
Investeringsejendomme og andre materielle investeringsaktiver	3,6	3,6	3,6	3,6
Kapitalandele i tilknyttede virksomheder	14,1	12,6	14,1	12,6
Kapitalandele i associerede virksomheder	313,5	334,7	313,5	334,7
Kapitalandele	547,1	484,5	547,1	484,5
Investeringsforeningsandele	5.437,9	4.901,2	5.437,9	4.901,2
Obligationer	3.145,8	3.249,3	3.145,8	3.249,3
Andre udlån	173,0	91,2	173,0	91,2
Indlån i kreditinstitutter	329,4	522,2	329,4	522,2
Afledte finansielle instrumenter	0,0	5,0	0,0	5,0
Tilgodehavende renter	18,1	19,0	18,1	19,0
Til sikkerhed for hensættelser i alt	9.982,5	9.623,3	9.982,5	9.623,3
Tilsagn om investeringer fratrukket allerede indbetalte beløb:				
Unoterede aktier	1.112,9	1.254,3	1.112,9	1.254,3
Ejendomme	281,7	283,2	281,7	283,2
Infrastruktur	393,5	522,1	393,5	522,1
Kredit	617,0	276,0	617,0	276,0
	2.405,2	2.335,7	2.405,2	2.335,7

Pensionskassen deltager i diverse interessentskaber sammen med pensionskasser tilknyttet PKA. Pensionskasserne hæfter solidarisk for interessentskabernes forpligtelser.

Endvidere påhviler der momsreguleringsforpligtelse på en del af koncernens ejendomme. Det kræver dog en kommerciel beslutning om ændret anvendelse af de pågældende ejendomme, før forpligtelsen bliver aktuel.

AIP Infrastructure I K/S

Blafa

I oktober 2018 indgik Pensionskassen en aftale med Vattenfall og Vestas om opførelsen af en 353 MW onshore vindmøllepark i Sverige nær Umeå. Pensionskassens garantiforpligtelse pr. statusdagen udgøres af resterende pro rata andel af det samlede investeringstilsagn samt yderligere driftsmæssige garantier på i alt 1,4 mio. DKK.

Zion

Pensionskassen investerede i oktober 2018 i to solcelleparker i Californien. Begge solparker var fuldt udbygget og i drift på overtagelsestidspunktet. Pensionskassen har garanteret sin pro rata andel af visse drifts- og nedtagningmæssige forpligtelser overfor Nordea Bank. Hertil kommer udestående pro rata andel af investeringstilsagn på batterilagringssenhed i tilknytning til solcelleparkerne samt yderligere garantier i specifikt i forhold hertil. Garantiforpligtelserne og resttilsagn beløber sig pr. statusdagen samlet til 3,9 mio. USD.

El Campo

I 2019 indgik Pensionskassen en aftale med Longroad og Vestas om opførelsen af en 353 MW onshore vindmøllepark i USA, Knox County, Texas. I 2020 er der yderligere investeret i to solcelleparker under El Campo, en i Californien og en i Texas. Pensionskassens garantiforpligtelse pr. statusdagen udgøres af driftsmæssige garantier på i alt 8,6 mio. USD.

Note 14 fortsat

North Sea Infrastructure

Pensionskassen har sammen med Borgland Advisory AS investeret i norske Nyhamna og Vestprosess gasbe-handlingsanlæg. Resttilsagn udgør pr. statusdagen 1,6 mio. NOK.

AIP Infrastructure II K/S

Escalade

I 2020 indgik pensionskassen aftale om køb af en 336 MW onshore vindmøllepark i USA, Knox County, Texas. Pensionskassens garantiforpligtelse pr. statusdagen udgøres af resterende pro rata andel af det samlede investeringstilsagn samt yderligere driftsmæssige garantier på i alt 3,0 mio. USD.

Mallard

I 2020 købte pensionskassen sig ind i Agility Trains East, som ejer en flåde af intercitytog, der servicerer 'East Coast Main Line' i UK. Pensionskassens pro rata andel af den resterende del af investeringstilsagnet samt garantiforpligtelser udgør 0,2 mio. GBP.

Stephenson

I 2022 købte pensionskassen sig ind i Cross London Trains (XLT), som ejer en flåde af tog, der servicerer 'Thameslink Cross London' toglinjen i London, UK. Pensionskassens pro rata andel af den resterende del af investeringstilsagnet og garantiforpligtelser udgør 42.155 GBP.

Dante

Pensionskassen har stillet lånefinansiering til rådighed for 'Beatrice Offshore wind project', som driver en havvindmøllepark i Nordsøen tæt på Skotland. Resttilsagn udgør pr. statusdagen 35.130 GBP.

Porter, Viatti, Elias og Navarra

Pensionskassen har investeret i en række projekter i Spanien, Finland og Litauen, som driver landvindmølle-parker. Garantiforpligtelser og resttilsagn udgør pr. statusdagen samlet 2,5 mio. EUR.

Lorex

Pensionskassen investerede i 2023 i to solcelleparker i Californien og batterilagingsenhed i tilknytning til solcelleparkerne. Parkerne er under konstruktion med forventet færdiggørelse i 2024. Garantiforpligtelser og resttilsagn udgør pr. statusdagen samlet 7,2 mio. USD.

He Dreiht

Pensionskassen investerede i 2023 i en tysk havvindmølle park. Parken er under konstruktion med forventet færdiggørelse primo 2026. Garantiforpligtelser og resttilsagn udgør pr. statusdagen samlet 5,3 mio. EUR.

Verde

Pensionskassen har stillet lånefinansiering til rådighed til opførslen af et produktionsanlæg til grønt stål i Nordsverige på basis af vedvarende energi. Garantiforpligtelser og samlet tilsagn udgør pr. statusdagen samlet 6,0 mio. EUR.

Øvrigt

Pensionskassen har ikke påtaget sig pensions-, kautions-, garanti- eller andre forpligtelser, udover hvad der fremgår af årsrapporten.

Note 16 fortsat

Cyberisiko udgør en væsentlig operationel risiko, som pensionskassen har et stigende fokus på. Pensionskassen har fastlagt sin risikoappetit på IT-sikkerhedsområdet og afdækker cyberrisikoen ved at stille krav til især den primære IT-leverandør Forca baseret på en risikovurdering samt en sårbarheds- og konsekvensanalyse. Forca har etableret en række sikkerhedsværn, der beskytter pensionskassen mod cybertrusler, herunder overvågning af netværk for at forhindre hackere, udvidet fysisk sikkerhed så kun godkendte PC'ere har adgang i fysiske netværksporte samt rettighedsstyring. Bestyrelsen har fastsat grænser for genetableringsfristerne på kritiske systemer.

Note 17

Specifikation aktiver og disses afkast

	Regnskabsmæssig værdi		Afkast i % p.a. før skat
	Primo	Ultimo	
Grunde og bygninger	62,1	79,3	4,4
Noterede kapitalandele	8,5	404,4	11,3
Unoterede kapitalandele	3.342,3	3.552,7	10,3
Kapitalandele i alt	3.350,8	3.957,0	10,6
Stats- og realkreditobligationer	3.997,2	4.404,1	3,8
Indeksobligationer	0,0	0,0	0,0
Kreditobligationer og emerging markets obligationer	2.517,6	2.775,9	8,7
Udlån m.v.	1.165,2	1.274,7	7,2
Obligationer og udlån i alt	7.680,0	8.454,7	5,9
Dattervirksomheder	0,0	0,0	0,0
Øvrige investeringsaktiver	658,0	391,0	1,2
Afledte finansielle instrumenter til sikring af nettoændringen af aktiver og forpligtelser	138,8	90,3	

Afkast i % er tidsvægtet på baggrund af afkastet på dagsbasis.

Supplerende beretning

Ifølge disclosure-forordningens delegerede retsakt skal pensionskassen for hvert produkt gøre status for, hvordan de miljømæssige og/eller sociale karakteristika er blevet fremmet.

Det skal fra 2022 ske ved at udfylde et skema fra EU. Det er vedlagt som en supplerende beretning. Det skal bemærkes, at data generelt er en udfordring og vil være det en rum tid endnu. Derfor er de data vi offentliggør behæftet med usikkerhed og offentliggøres efter bedste evne. Opgørelsesmetoderne udvikles også løbende for at få et så retvisende billede som muligt. Det vil indebære, at tallene i den supplerende beretning kan ændres de kommende år, i takt med at datakvaliteten og opgørelsesmetoderne forbedres.

Model for periodisk offentliggørelse af oplysninger om finansielle produkter, jf. artikel 8, stk. 1, 2 og 2a, i forordning (EU) 2019/2088 og artikel 6, stk. 1, i forordning (EU) 2020/852

Produkt navn: Pensionskassen for Farmakonomer

Identifikator for juridiske enheder: 549300DP2HAMKPKZJ532

Miljømæssige og/eller sociale karakteristika

Havde dette finansielle produkt et bæredygtigt investeringsmål?

Ja

Det foretog **bæredygtige investeringer med et miljømål:**

___%

i økonomiske aktiviteter, der kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

i økonomiske aktiviteter, der ikke kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

Det foretog **bæredygtige investeringer med et socialt mål:**

___%

Nej

Det **fremmede miljømæssige/sociale (M/S) karakteristika** og

selv om det ikke havde en bæredygtig investering som mål, havde det en andel af bæredygtige investeringer på 6 %

med et miljømål i økonomiske aktiviteter, der kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

med et miljømål i økonomiske aktiviteter, der ikke kvalificerer som miljømæssigt bæredygtige i henhold til EU-klassificeringssystemet

med et socialt mål

Det fremmede M/S-karakteristika, men **foretog ikke nogen bæredygtige investeringer**

Ved »**bæredygtig investering**«

forstås en investering i en økonomisk aktivitet, der bidrager til et miljømæssigt eller socialt mål, forudsat at investeringen ikke i væsentlig grad skader miljømæssige eller sociale mål, og at de virksomheder, der investeres i, følger god ledelsespraksis.

EU-klassificeringssystemet

er et klassificeringssystem, der er fastsat i forordning (EU) 2020/852, og som opstiller en liste over **miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter**.

I nævnte forordning er der ikke fastsat en liste over socialt bæredygtige økonomiske aktiviteter. Bæredygtige investeringer med et miljømål kan være i overensstemmelse med klassificeringssystemet eller ej.

I hvilket omfang blev de miljømæssige og/eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opfyldt?

PKA ønsker at fremme klima-, miljømæssige og/eller sociale karakteristika i investeringerne.

Det gør pensionskassen med følgende tiltag, dog med et mål for investeringer, der fremmer sociale forhold, gældende for PKA-samarbejdet som helhed:

- Målsætning om at have investeringer som primært bidrager til nedbringelse af CO₂ på 15 % af formuen i 2025 og 20 % i 2030 (klimarelaterede investeringer). Investeringer i klimarelaterede projekter er bl.a. vindmølle- og solcelleparker, green bonds og ejendomme med fokus på energieffektivitet herunder materialevalg.
- Målsætning om at have investeringer til fremme af sociale forhold på 10 mia. kr. i 2025, med fokus på investeringer i sociale impact fonde og i sociale ejendomme – herunder at understøtte stærke sociale fællesskaber for både de ældre og unge. Derudover er det obligationer udstedt af Verdensbanken, som bl.a. har fokus på at understøtte sundhedssystemer i udviklingslande.

Bæredygtighedsindikatorer

måler, hvordan de miljømæssige eller sociale karakteristika, der fremmes af dette finansielle produkt, opnås.

- Målsætning om at have en CO₂-neutral portefølje i 2050, med delmål for reduktion i CO₂-aftrykket på 29 % i 2025 og 50 % i 2030, for udvalgte aktivklasser jf. nedenfor.
- ESG-ratingen på de børsnoterede aktieinvesteringer skal være ca. 15 % bedre end benchmark for den børsnoterede aktieportefølje (en sammenlignelig gruppe af aktier på markedet). ESG står for ”environmental, social and governance”, dvs. miljø-, sociale og ledelsesmæssige forhold. Jo højere ESG-rating, jo mere bæredygtig investering.
- For ejendomsinvesteringer stiller PKA høje krav til bæredygtighed og energiforbedringer i form af certificeringer som Svanemærket og DGNB-certificering i opførelsen af nye ejendomme. Ejendomsentreprenører, der samarbejdes med, forpligter sig til at overholde Den Internationale Arbejdsorganisations (ILO) konvention nr. 94 om arbejdstagerforhold og ligeledes sikre, at deres underleverandører lever op til samme krav.
- For infrastrukturprojekter har PKA en generel målsætning om, at projekterne skal være vurderet i henhold til GRESB, der er et globalt ESG-gennemsnit for bl.a. infrastruktur (herunder vindmøller og solceller).
- Endelig bakker PKA op om Paris-aftalens mål om at begrænse den globale opvarmning, og PKA er tilsluttet to initiativer for klimaneutralitet: IIGCC’s Paris Aligned Investor Initiative og det FN-støttede Net Zero Asset Owner Alliance, der begge har udviklet rammeværk til at hjælpe PKA med at blive CO₂neutrale på porteføljeniveau senest i 2050.

Målene er beskrevet i afsnit ”...og sammenlignet med tidligere perioder”.

PKA har herudover fastlagt kriterier for eksklusion af investeringer. Det er beskrevet i afsnit ”Hvordan tog dette finansielle produkt hensyn til de vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer”.

● **Hvordan klarede bæredygtighedsindikatorerne sig?**

Status på målsætningerne er som følger:

Målsætning: Klimarelaterede investeringer på 15 % af formuen.

Status: Bidrag på 1,5 mia. kr. svarende til 13,2 % af formuen, imod et bidrag på 0,7 mia. kr. svarende til 6,8 % af formuen i 2022.

Målsætning: Investeringer, der fremmer sociale forhold, på 10 mia. kr. for alle pensionskasserne og PKA+ i PKA-samarbejdet

Status: Bidrag på 160 mio. kr., imod 120 mio. kr. i 2022. For PKA-samarbejdet som helhed udgør investeringerne 4,5 mia. kr. i 2023, imod et samlet bidrag på 6 mia. kr. i 2022. Størstedelen af faldet kan henføres til salg af sociale obligationer, idet der ikke er identificeret nye mulige investeringer med tilfredsstillende afkastforventninger.

Målsætning: CO₂-neutral portefølje i 2050, med delmålsætning om en reduktion af CO₂-aftrykket på 29 % i 2025 for børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomme. I 2030 er delmålsætningen en reduktion af CO₂-aftrykket på 50% for børsnoterede aktier og obligationer, derivater, ejendomme og infrastruktur.

Status: CO₂-udledningen udgjorde 32 tusind tons CO₂ (scope 1 og 2)¹ ultimo 2023.

¹ Scope 1 er direkte udledninger for kilder, som er kontrolleret og ejet af virksomheden. Scope 2 er indirekte udledninger, der knytter sig til virksomhedens brug af varme og strøm.

CO₂-aftrykket er ultimo 2023 reduceret med 58 % siden 2019 (scope 1 og 2), imod en reduktion på 46 % i 2022.

CO₂-udledningen udgjorde 323 tusind tons CO₂ (scope 1, 2 og 3)² ultimo 2023.

CO₂-aftrykket er ultimo 2023 øget med 35,7 % siden 2019 (scope 1, 2 og 3), imod en forøgelse på 36,4 % i 2022.

Målsætning: ESG-rating på den børsnoterede aktieportefølje skal være 15 % bedre end benchmark.

Status: ESG-rating 10,7 % bedre end benchmark. Sidste år var ESG-rating 12,7 % bedre end benchmark.

PKA udgav den første periodiske rapportering i 2022. Udviklingen i målsætningerne er kommenteret nedenfor.

I afsnittet ”Hvilke foranstaltninger er der truffet for at opfylde de miljømæssige og/eller sociale karakteristika i referenceperioden” har redegøres forarbejdet med eksklusioner af visse selskaber samt PKA’s tiltag inden for aktivt ejerskab.

● **...og sammenlignet med tidligere perioder?**

PKA’s mål om at foretage klimarelaterede investeringer er samlet set uændret i forhold til sidste år. PKA definerer overordnet klimarelaterede investeringer og investeringer, der fremmer sociale forhold, med udgangspunkt i særligt Verdensmålene. For de klimarelaterede investeringer er det Verdensmål 7, der bl.a. inkluderer vedvarende energi, energieffektivisering, vind- og solenergi, biomasse og energieffektivisering i bygninger.

I 2022 havde PKA ikke data til at vurdere, om investeringerne var bæredygtige i overensstemmelse med taksonomiforordningen eller SFDR.

I 2023 har PKA gennemgået de klimarelaterede investeringer og fastlagt investeringer omfattet af taksonomiforordningen, lige som PKA har fastlagt definitioner for bæredygtige investeringer efter SFDR’s artikel 2.17.

I det følgende er redegjort formålene om klimarelaterede investeringer og det er beskrevet, hvordan PKA har vurderet alignment med taksonomiforordningen henholdsvis SFDR.

Mål: Klimarelaterede investeringer

Børsnoterede investeringer

For den børsnoterede portefølje er de klimarelaterede mål relateret til at nedbringe CO₂-aftrykket og foretage klimarelaterede investeringer.

For de børsnoterede værdipapirer og derivater benyttes data fra ISS, for at konstatere alignment med taksonomiforordningen.

PKA’s vurdering af de børsnoterede værdipapirer og derivater i forhold til SFDR artikel 2.17 tager udgangspunkt i virksomheder, der bidrager til den grønne omstilling gennem produktion af vedvarende energi og/eller som vurderes at drage fordel af low-carbon produkter og services. Dette kan eksempelvis være elektriske køretøjer, solcelle-

² Scope 1 er direkte udledninger for kilder, som er kontrolleret og ejet af virksomheden. Scope 2 er indirekte udledninger, der knytter sig til virksomhedens brug af varme og strøm.

producenter, eller lignende. Der screenes for involvering i kul, kulforsyning eller olie og gas fremstilling. Derudover tages der højde for princippet om ingen væsentlig skade ved at screene for virksomhedens involvering med fossile brændstoffer, påvirkning af biodiversitets-sensitive områder, overskridelser af OECD og FN Global Compact principper eller manglende kontrol heraf, samt involvering med kontroversielle våben. PKA benytter data fra MSCI og ISS i screeningsprocessen.

Opfølgning på CO₂-aftrykket fremgår nedenfor.

Infrastruktur

PKA's infrastrukturinvesteringer omfatter hovedsageligt sol-, vindenergi- samt transportinvesteringer. Miljømålet for disse infrastrukturinvesteringer er bidrag til mitigering af klimaforandringer som defineret i EU Taksonomiforordningen.

Sammen med fund manager af investeringerne vurderes, at en del af porteføljen er aligned med taksonomiforordningen. Vurderingen er foretaget baseret på en gennemgang af de tekniske screeningkriterier, do-no-significant-harm og good governance, som fund manager har foretaget sammen med eksterne rådgivere.

Green bonds

PKA's investeringer i green bonds omfatter bl.a. stats- og realkreditobligationer udstedt som "green bonds". PKA's mål er at understøtte den grønne omstilling i samfundet generelt, i al væsentlighed inden for Europa.

PKA har vurderet, at investeringer i green bond-statsobligationer er udstedt efter frameworks, der er i overensstemmelse med kriterierne i SFDR om, at investeringerne skal fremme klimaforhold, ikke skal gøre væsentlig skade (do-no-significant-harm), og at principper for god selskabsledelse efterleves. Der er lagt vægt på, at det fremgår af de offentliggjorte frameworks, hvordan disse områder håndteres.

Investeringer i green bond-realkreditobligationer vurderes ikke til at være aligned med taksonomiforordningen eller SFDR.

Ejendomme

PKA's ejendomsinvesteringer har fokus på energieffektivitet. For at imødegå klimaforandringer har pensionskassens bestyrelse vedtaget, at for nye investeringer i ejendomme og den eksisterende boligmasse skal forhold ud over de lovgivningsmæssige krav tænkes ind i projekterne, hvilket også fremgår af pensionskassens investeringsretningslinjer. Derfor har pensionskassen haft en målsætning om, at den gennemsnitlige energimærkning blev opgraderet fra klasse D i 2008 til klasse B i 2020 på hele porteføljen på ca. 1 mio. m² for hele PKA-samarbejdet. Dette mål er nu realiseret, og målet frem mod 2025 er, at pensionskassens ejendomme skal have et gennemsnit af energimærke mellem klasse A og B, hvilket svarer til en yderligere reduktion af ejendomsporteføljens CO₂-udledning på 50%.

2025-målet skal opnås ved bl.a. energirenovering af eksisterende ejendomme, produktion af vedvarende energi via solceller og vindturbiner, affaldshåndtering, udbredelse af biodiversitet og der stræbes efter, at der etableres ladestander til elbiler på 10% af porteføljens parkeringspladser. Det er også i tråd med ambitionen om at bidrage til opfyldelsen af Paris-aftalen.

Ejendomsporteføljen er vurderet ikke at være aligned med hverken taksonomiforordningen eller SFDR.

Private equity og kredit

Miljømål for Private Equity investeringerne går på, at virksomheden er involveret i produktionen af vedvarende energi.

PKA's miljømål for kreditinvesteringer går på investeringer indenfor vedvarende energi, herunder eksempelvis at yde kredit til investorer med solcelleinvesteringer for øje.

PKA's Private Equity- og kreditportefølje er vurderet til ikke at være aligned med hverken taksonomiforordningen eller SFDR artikel 2.17, da der ikke tages højde for do-no-significant-harm princippet.

Sammenfatning om målopfyldelse for klimarelaterede investeringer

PKA-samarbejdets klimarelaterede investeringer fordeler sig som følger, baseret på markedsværdier pr. 31.12.2023, sammenlignet med 2022:

mia. kr.	2022 Egne definitioner 2022	Q4 2023 Egne definitioner 2023	Q4 2023 Taxonomy aligned eller SFDR 2.17	Q4 2023 Taxonomy aligned
Infrastruktur	16,7	16,3	10,9	10,9
Ejendomme	7,2	5,8	0,0	0,0
Børsnoterede aktier	6,0	8,6	7,3	0,2
Direkte investeringer	0,0	0,3	0,0	0,0
Green bonds	5,0	8,4	5,4	0,0
Børsnoterede obligationer	0,2	0,3		
Private Equity	1,7	1,4	0,0	0,0
Kredit	0,3	0,8	0	0
TOTAL	37,1	41,9	23,6	11,1
Andel af nettoformue	12,6%	12,7%	7,1%	3,3%

PKA-samarbejdets samlede klimarelaterede investeringer udgør 42 mia. kr. imod 37 mia. kr. i 2022. Stigningen skyldes væsentligst øgede investeringer i green bonds og børsnoterede aktier. I forhold til den samlede portefølje udgør de klimarelaterede investeringer 12,7 % af investeringerne, imod 12,6 % i 2022. For pensionskassen udgør de klimarelaterede investeringer 1,5 mia. kr. svarende til 13 % i overensstemmelse med, at investeringsstrategien i al væsentlighed er den samme i hele PKA-samarbejdet.

PKA-samarbejdets samlede bæredygtige investeringer, som defineret i taksonomiforordningen og SFDR, udgør 23,6 mia. kr., svarende til 7 % af den samlede investeringsportefølje. For pensionskassen udgør de bæredygtige investeringer 0,7 mia. kr., svarende til 6,6 % af investeringsporteføljen.

Mål: Investeringer, der fremmer sociale forhold

Der pågår i EU-regi et arbejde med at fastlægge en social taksonomi. PKA har valgt at afvente dette arbejde og har ikke indarbejdet kriterier for do-no-significant-harm i PKA's

definition af investeringer, der fremmer sociale forhold. PKA's investeringer, der fremmer sociale forhold, er således ikke aligned med SFDR.

I arbejdet med aktivt ejerskab i børsnoterede investeringer er der bl.a. fokus på arbejdstagerrettigheder. PKA går i dialog med selskaber for at sikre deres praksis på området, og når det findes det relevant ekskluderes selskaber.

Mål: CO₂-aftrykket

Når PKA rapporterer på CO₂-udledninger, rapporteres på de udledninger, som PKA er med til at finansiere gennem investeringer i virksomheder. En værdistigning i investeringsporteføljen vil derfor alt andet lige medføre en stigning i finansierede CO₂-udledninger.

De finansierede CO₂-udledninger vil også stige efterhånden som omfanget af rapporterede data forøges.

CO₂-aftrykket afspejler udledningerne pr. investeret million kr. Aftrykket afspejler således de finansierede CO₂-udledninger relativt til omfanget af investeringer.

PKA har følgende målsætninger for CO₂-aftrykket:

- Reduktion af CO₂-aftrykket på 29% i 2025 for børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomme i scope 1 og 2.
- Reduktion af CO₂-aftrykket på 50% i 2030 for børsnoterede aktier og obligationer, derivater, ejendomme og infrastruktur i scope 1, 2 og 3.
- En CO₂-neutral investeringsportefølje i 2050.

CO₂-udledningerne for scope 1 og 2 er faldet fra 36 tusind tons CO₂-ækvivalenter ultimo 2022 til 32 tusind tons ultimo 2023. Denne reduktion dækker over CO₂-udledningen fra børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomsinvesteringer.

Med et scope 1 og 2 aftryk på 6,5 tons CO₂ pr. investeret mio. kr. i 2023 mod 8,3 tons CO₂ pr. investeret mio. kr. året før, er investeringernes CO₂-aftryk reduceret med 12 %. I forhold til basisåret 2019 er CO₂-aftrykket 58 % lavere end de samme aktivklassers CO₂-aftryk. PKA har dermed opfyldt målsætningen for 2025 på at mindske aftrykket med 29 % for børsnoterede aktier og obligationer, derivater og ejendomme.

Enhed	2019	2020	2021	2022	2023
Tons CO ₂ , scope 1 og 2	57.332	42.967	37.540	36.242	31.851
CO ₂ aftryk (tons/mio. kr.)	15,3	10,7	8,7	8,3	6,5
Ændring i aftryk fra basisår	-	-30%	-43%	-46%	-58%
Tons CO ₂ , scope 1, 2 og 3				286.992	323.436
CO ₂ aftryk (tons/mio. kr.)				66,0	65,7
Ændring i aftryk fra basisår				36%	36%

Tallene for 2019-2021 for CO₂-udledningen for de børsnoterede aktier og erhvervsobligationers del af investeringerne er fra dataleverandøren MSCI. For 2022 og 2023 er data fra ISS. Der er derfor nogen usikkerhed knyttet til en sammenligning af data.

Samlet set afspejler det den kontinuerlige indsats for at foretage investeringer, der har fokus på at nedsætte CO₂-aftrykket, og udvikling vurderes tilfredsstillende.

De vigtigste negative indvirkninger er investeringsbeslutningernes betydeligste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer i forbindelse med miljømæssige, sociale og personalemæssige spørgsmål, respekt for menneskerettighederne, bekæmpelse af korruption og bekæmpelse af bestikkelse.

Når udledningerne for scope 3 medtages er udledningerne steget med 13 % i forhold til sidste år, med et uændret CO₂-aftryk. Det er positivt, at aftrykket er stabilt, på trods af stigende udledninger. I forhold til basisåret 2019 er CO₂-aftrykket dog 36 % højere. Data for scope 3-udledninger er imidlertid fortsat begrænsede og behæftet med stor usikkerhed. I 2024 følges op på, hvordan målsætningen fra 2019 blev fastsat, i forhold til udviklingen i data og metoder til at fastlægge retvisende og relevante benchmarks for scope 3.

Mål: ESG-ratings for børsnoterede aktieinvesteringer

PKA's målsætning for ESG-ratings er, at ESG-rating af den børsnoterede aktieportefølje skal være 15 % højere end benchmark. ESG-rating af den børsnoterede aktieportefølje målt mod benchmark er reduceret fra at være 12,7 % bedre end benchmark til 10,7 % i 2023.

Mål: Ejendomsinvesteringer

PKA's mål med ejendomsinvesteringerne er at opnå øget energieffektivitet. I år måles det alene på omfanget af certificerede ejendomme.

For PKA-samarbejdet udgjorde energieffektive ejendomme sidste år 7 mia. kr. Heraf var 3 mia. kr. certificeret eller 13 % af det eksisterende byggeri. De certificerede ejendomme udgør 6 mia. kr. i 2023 eller 17,7 % af det eksisterende byggeri. For pensionskassen udgør andelen af certificerede ejendomme 99 % af ejendomsporteføljen eksklusive DEAS Invest.

Stigningen i certificerede ejendomme kan henføres til nye ejendomme og yderligere certificeringer, i overensstemmelse med målsætningen.

Mål: Paris-aftalen

PKA bakker fortsat op om Paris-aftalens mål om at begrænse den globale opvarmning, og er stadig tilsluttet IIGCC Paris Aligned Investor Initiative og det FN-støttede Net Zero Asset Owner Alliance.

Mål: Infrastruktur

PKA's infrastrukturinvesteringer er gennem samarbejdet med fund manageren AIP vurderet i henhold til GRESB, som foretager ESG performance vurderinger af aktivet.

● *Hvad var målene for de bæredygtige investeringer, som det finansielle produkt delvis foretog, og hvordan bidrog de bæredygtige investeringer til sådanne mål?*

PKA's mål for klimarelaterede investeringer fremgår af afsnittet "... og sammenlignet med tidligere perioder" ovenfor. PKA har ikke mål for bæredygtige investeringer.

● *Hvordan skadede de bæredygtige investeringer, som det finansielle produkt delvis foretog, ikke i væsentlig grad nogen af de miljømæssige eller sociale bæredygtige investeringsmål?*

PKA har identificeret bæredygtige investeringer efter henholdsvis EU-taksonomien og SFDR som beskrevet i afsnittet "... og sammenlignet med tidligere perioder" ovenfor.

Som beskrevet i afsnit "... sammenlignet med tidligere perioder" har gennemgangen af investeringerne pr. 31. december 2023 vist, at en del af infrastrukturporteføljen, den børsnoterede aktie- og obligationsportefølje og en del af beholdningen af green bonds opfylder henholdsvis EU taksonomiforordningen og SFDR. Beskrivelsen omfatter en vurdering af, hvordan investeringerne ikke i væsentlig grad skadede nogen af de miljømæssige eller sociale bæredygtige investeringsmål.

— — — *Hvordan blev der taget hensyn til indikatorer for negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer?*

I due diligence-processen stilles så vidt muligt krav til, at fund managers m.v. skal levere data for "principal adverse impact" (også kaldet PAI-indikatorerne). En væsentlig del af PKA's investeringer er i unoterede aktiver i en del forskellige lande,

EU-klassificeringssystemet fastsætter et princip om ikke at gøre væsentlig skade, hvorved investeringer, der er i overensstemmelse med klassificeringssystemet, ikke i væsentlig grad bør skade målene i EU's klassificeringssystem, og der specifikke EU-kriterier.

Principper om ikke at gøre væsentlig skade gælder kun for de investeringer, der ligger til grund for det finansielle produkt, og som tager højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter. De investeringer, der ligger til grund for den tilbageværende andel af dette finansielle produkt, tager ikke højde for EU-kriterierne for miljømæssigt bæredygtige økonomiske aktiviteter.

Andre bæredygtige investeringer må heller ikke i væsentlig grad skade miljømæssige eller sociale mål.

og også lande uden for EU, som ikke er underlagt EU-lovgivningen. Det medfører begrænset PAI-data for den samlede portefølje.

PKA rapporterede for første gang på PAI-indikatorerne i juni 2023, og til juni 2024 offentliggøres en opdateret rapportering.

I afsnittet "Hvordan tog dette finansielle produkt hensyn til de vigtigste negative indvirkninger på bæredygtighedsfaktorer" beskrives, hvordan PKA samarbejder med EOS Hermes om udmøntningen af det aktive ejerskab, og kriterierne for, hvornår selskaber ekskluderes.

— — — *Var de bæredygtige investeringer i overensstemmelse med OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder og FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder?*

I due diligence-processen stilles krav både for egne investeringer og fondsinvesteringer til, at fund managers sikrer, at OECD's retningslinjer for multinationale virksomheder og FN's vejledende principper om erhvervslivet og menneskerettigheder følges. PKA eller fund managers har i 2023 ikke konstateret overtrædelser af ovennævnte retningslinjer for investeringerne. PKA foretager

Hvilken andel udgjorde bæredygtighedsrelaterede investeringer?

Markedsværdien af bæredygtighedsrelaterede investeringer udgør 23,6 mia. kr. for PKA-samarbejdet i sin helhed. Pensionskassens andel heraf udgør 0,7 mia. kr. Det omfatter investeringer i overensstemmelse med taksonomiforordningen, samt andre miljømæssige bæredygtige investeringer opgjort efter SFDR artikel 2.17.

Opgørelsen af bæredygtighedsrelaterede investeringer vedrørende infrastruktur er baseret på rapporterede data fra fund manager.

Opgørelsen af bæredygtighedsrelaterede green bonds (statsobligationer) er baseret på de frameworks, som udstederne har offentliggjort.

Opgørelsen af bæredygtighedsrelaterede børsnoterede investeringer er baseret på produktion af vedvarende energi, eller virksomheder som drager fordel af low-carbon teknologier, såsom producenter af elektriske køretøjer eller solcelleproducenter. Dertil screenes der for do-no-significant-harm ved hjælp af udvalgte PAI indikatorer, herunder involvering i fossile brændstoffer, overholdelse af UGNC og OECD Guidelines, involvering af kontroversielle våben og påvirkning af biodiversitet-sensitive områder. Data indhentes fra ISS, og der frasorteres herefter investeringer fra PKA's negativliste.

Fremadrettet forventes, at omfanget af rapporterede data for investeringer aligned med taksonomiforordningen og SFDR øges.

● **Hvad var aktivallokeringen?**

98 % af investeringerne til markedsværdi ultimo 2023 fremmer miljømæssige eller sociale karakteristika (pkt. #1 i nedenstående figur), imod 97% % i 2022. Investeringerne fremmer miljømæssige eller sociale karakteristika, men investeringerne har ikke bæredygtighed som mål ifølge EU-lovgivningen. Den resterende del af investeringerne på 2 % og er likvider, hvor der ikke er mulighed for at opnå miljømæssige eller sociale karakteristika. De fremgår af pkt. #2 i nedenstående figur, som omfatter de resterende investeringer.

At 98 % af investeringerne i pensionskassen fremmer miljømæssige eller sociale karakteristika skyldes bl.a., at der forud for hver investering foretages en due diligence inkl. ESG, så der tages hensyn til PKA's politikker og retningslinjer for ansvarlige investeringer. Heri indgår referencer til FN Global Compacts 10 principper om menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder, sanktioner, korruption m.m. Derudover udøver PKA aktivt ejerskab, hvor det løbende overvåges om virksomhederne, der investeres i, er på linje med PKA's politikker og retningslinjer. Det indebærer, at virksomheder, der over en længere periode overtræder disse politikker og retningslinjer, og ikke viser fremskridt, bliver ekskluderet og sat på PKA's negativliste.

Den opgjorte andel af bæredygtige investeringer, som angivet i #1A, omfatter børsnoterede værdipapirer (270 mio. kr.), infrastruktur (380 mio. kr.) og green bonds (80 mio. kr.) hvilket tilsammen udgør 730 mio. kr. eller 6,6 % af formuen.

Den opgjorte andel af "Andre M/S-karakteristika", som angivet i #1B, omfatter investeringer, der ikke kan vurderes i overensstemmelse med taksonomiforordningen eller SFDR, men som fremmer miljømæssige eller sociale karakteristika gennem de hensyn der tages for investeringerne ud fra gældende politikker og retningslinjer for ansvarlige investeringer, som fremført ovenfor.

Aktivallokering
beskriver andelen af investeringer i specifikke aktiver.

Hvilken andel udgjorde socialt bæredygtige investeringer?

PKA's investeringer indeholder ikke socialt bæredygtige investeringer.

Hvilke investeringer blev medtaget under "Andre", hvad var deres formål, og var der nogen miljømæssige eller sociale minimumsgarantier?

I pkt. #2 har PKA valgt at placere investeringer i likvider. Det vurderes, at disse investeringer ikke direkte kan bidrage til at opnå miljømæssige og/eller sociale karakteristika.

Hvilke foranstaltninger er der truffet for at opfylde de miljømæssige og/eller sociale karakteristika i referenceperioden?

PKA ønsker at være en ansvarlig investor og integrerer bæredygtighedshensyn i alle investeringsbeslutninger, hvilket afspejles i de beslutninger, som løbende træffes.

Det betyder, at PKA i relation til hver enkelt investering blandt andet ser på miljø-, ledelsesmæssige og sociale forhold samt forhold vedrørende respekt for menneskerettigheder, arbejdstagerrettigheder og bekæmpelse af korruption og bestikkelse.

PKA investerer ikke i våben som strider imod internationale konventioner og ikke i selskaber, der producerer tobaksprodukter. Der investeres ikke i kulmineselskaber eller oliesandsselskaber, som vurderes, ikke er omstillingsparate, dvs. ikke har en konkret og troværdig plan for at afvikle disse aktiviteter. Der investeres ikke i kulforsyningselskaber, hvor den samlede andel af omsætningen fra kulaktivitet er mere end 20 %, hvis selskaberne ikke er omstillingsparate, dvs. ikke har en konkret og troværdig plan for at afvikle disse aktiviteter.

Disse retningslinjer gælder for hele porteføljen med enkelte undtagelser for finansielle derivater, fx baseret på et aktieindeks, eller når der investeres indirekte i kredit til virksomheder, hvor det ikke kan udelukkes, at nogle selskaber er på PKA's eksklusionsliste. PKA er i gang med at undersøge, om retningslinjerne kan implementeres bredere.

PKA går i dialog med selskaber, som ikke giver tilfredsstillende oplysninger bl.a. om de nævnte forhold. Hvis selskaberne ikke er villige til dialog eller overtræder PKA's politikker og retningslinjer, bliver de ekskluderet. I 2023 deltog PKA bl.a. gennem EOS at Federated Hermes i 993 dialoger med selskaber som led i aktivt ejerskab (2022: 851).

PKA overholder de sanktioner og handelsembargoer, der er vedtaget af EU og FN, og som Danmark er forpligtet til at håndhæve. PKA er medlem af FN Global Compact og følger Paris-aftalen og de gældende konventioner fx FN's biodiversitetskonvention.

PKA deltager i investorinitiativet Climate Action 100+. Formålet er at bruge aktivt ejerskab som løftestang til at fremme investorenes net-zero målsætninger overfor de 100 selskaber, som ikke er del af det eksisterende CA100+-initiativ, men som udleder næstmest CO₂ i forhold til CA100+-fokusselskaberne. Initiativet skal skaffe oplysninger, som er nødvendige for at kunne se, om porteføljeselskaber er på linje med Paris-aftalen, herunder troværdig net-zero forpligtelse, robuste CO₂-mål på hhv. kort-, mellem- og lang sigt, tydelig rapportering om CO₂-udledning og -reduktioner på tværs af scope 1, 2 og 3 og troværdig strategi for klimaneutralitet. Initiativet understøtter PKA's arbejde for at blive CO₂-neutral i overensstemmelse med Paris-aftalen.

Reference-benchmarks er indekser til måling af, om det finansielle produkt opnår de miljømæssige eller sociale karakteristika, det fremmer.

Biodiversitet

Biodiversitet er et relativt nyt fokus for PKA. PKA er tilsluttet IIGCC's⁴ Nature Action 100 og Finance for Biodiversity Pledge, hvilket er indskrevet i retningslinjerne for ansvarlige investeringer. Nature Action 100 er et investorinitiativ, som har fokus på at gå i dialog med de 100 største børsnoterede selskaber om deres ambitioner og indsats for håndtering af tab af natur og biodiversitet. Nature Action 100 er som Climate Action 100+ blot med fokus på biodiversitet.

I 2023 har PKA tilmeldt sig Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD), der i efteråret 2023 kom med anbefalinger om offentliggørelse af biodiversitetsrelaterede informationer. PKA vil i 2024 opstille en strategi og mål for biodiversitetsrelaterede investeringer og påbegynde dataindsamling i overensstemmelse med anbefalingerne fra Taskforce on Nature-related Financial Disclosures (TNFD).

Hvordan klarede dette finansielle produkt sig sammenlignet med referencebenchmarket?

Jf. afsnittet "hvordan klarede bæredygtighedsindikatorerne sig?" om mål vedrørende ESG-ratings for børsnoterede investeringer.

PKA har herudover ikke fastlagt referencebenchmark.

⁴ IIGCC: The Institutional Investors Group on Climate Change

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registreret, og informationerne er listet herunder.

"Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument."

Tina Øster Larsen

Dirigent

Serienummer: 47060f69-e064-418c-8b76-5891c791e166

IP: 188.120.xxx.xxx

2024-04-10 06:25:09 UTC

Penneo dokumentnøgle: P4JMA-AOIXI-SOW4M-BOC5B-X4X15-INV3W

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstemplet med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: **https://penneo.com/validator**